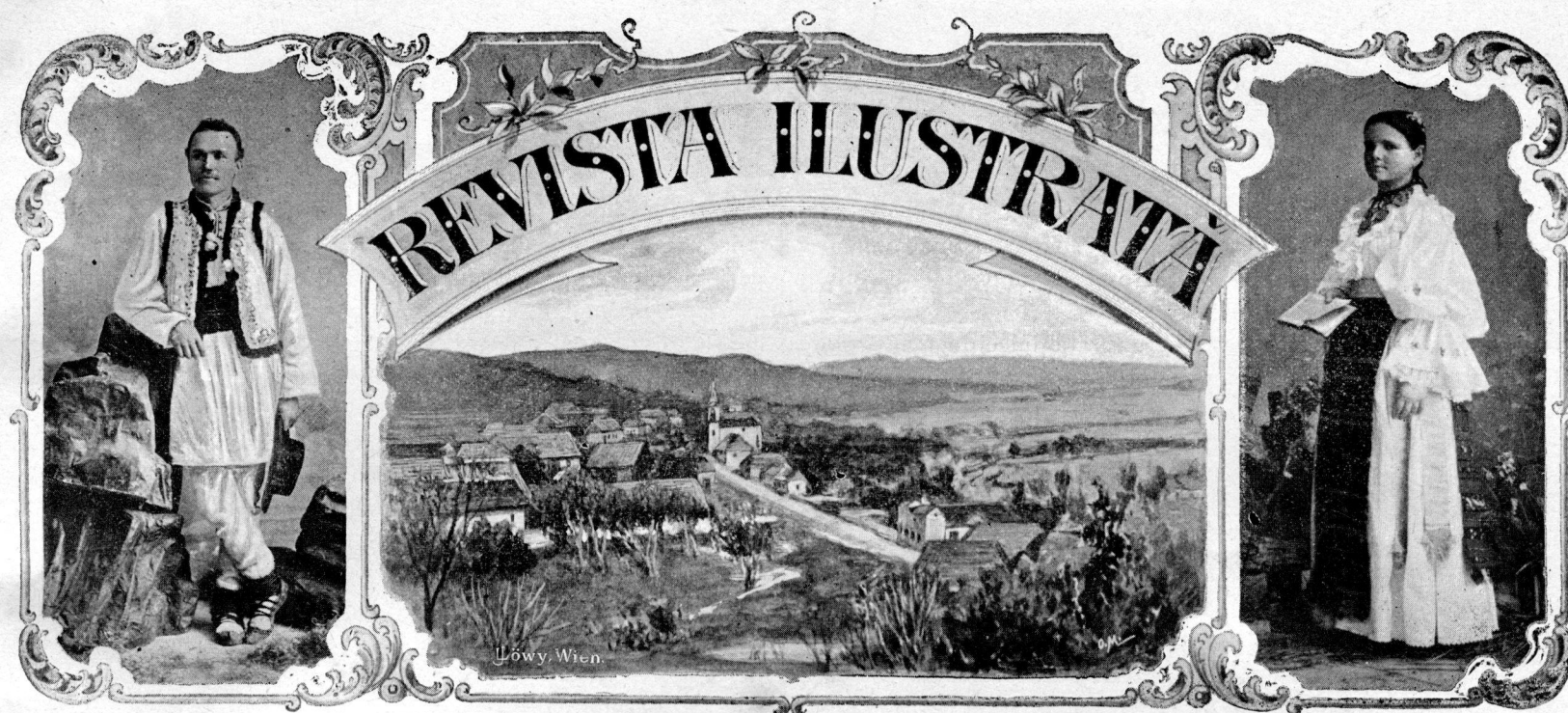

Foiă enciclopedică literară lunară.

ADMINISTRAȚIUNEA
ȘOIMUȘ (POSTA: NAGY-SAJÓ).

ABONAMENTUL:
PE AN 3 FL. (7.50 FRANCI).

REDACȚIUNEA:
RETTEG (RETEAG).

Un bob de răuă.

*Pe frunza unei lăcrămiore,
De vânturi legănată blând,
Zăresc în faptul dimineții
Un bob de răuă tremurând.*

*El oglindesce tainic ceriul
Albastru, nesfârșit, senin —
Și oglindând imensitatea
El de mândrie pare plin.*

*Dar etă sórele pe bóltă
S'aprinde falnic radios —
Și bobul cu brilant dispare
In spațiul cald și luminos*

*Un bob de răuă e și omul,
In nestatornicul său mers
Pe-un bulgăr de pământ — în gându-i
Resfrânge 'ntregul univers*

*Și parcă sufletul i-l umple
Mândria unui semi-țeu
Când simte lumea prea îngustă
Ca să-i încapă geniul său.*

*Dar ca și-un bob plăpând de răuă
Il pasce firul scurtei vieți —
El pierde după ce trăește,
Dór spațiul unei dimineți.*

După „Convorbiri literare“ Cesar I. Vêrgolici.

Josif Sterca Șuluțiu de Cărpiniș.

Nobila familie română a Șulutescilor a dat nămului nostru câțiva fii ilustri, între cari fără îndoială — steua cea mai luminată a fost bunul metropolit Alexandru, pe care îl cunosc iubii cetitori din broșura a 8-a a Revistei Ilustrate.

Metropolitul Alexandru a avut un frate dulce de mamă și de tată, cu numele Ioan, de care au rămas doi fii nobili, despre care vom vorbi îndată.

Până nu vorbi despre fii lui, se cunoscem cât de cât pe bunul lor părinte și cunoscându-l, vom recunoaște că-i dreptă dicala: „*Poma nu cade departe de pom*“ și „*Din vultur — vultur nasce*“ „*Din stejar — stejar resare*“

Ioan Sterca Șuluțiu de Cărpiniș ces. reg. controlor la spănatul cameral regesc din Abrud-sat, fratele metropolitului Alexandru, descendent dintr-o vechie familie nobilă patrialchală, una dintre acele puține familii nobile, care deși au fost în funcțiuni publice, au rămas cu trup cu suflet români adevărați. S'a născut în anul 1796 și a murit în anul 1858. La anul 1848 a fost proclamat în unanimitate Tribun ad honores cu rang de major peste acel ținut, unde el funcționase un lung șir de ani ca funcționar cameral. Semn învederat despre popularitatea dănsului, căci în acel timp poporul și resbuna ori ce nedreptate suferită din partea superiorilor.

Peste acest ținut funcționase și tata dănsului în secolul trecut, până la mărtea sa (vezi Abrud în Enciclopedie). Casa lui Ion Șuluțiu a fost la anul 1848 asilul mai multor exilați din România, anume Alexandru Golescu a stat la casa dănsului până la intrarea Muscalilor în Ardeal, atunci s'a refugiat la Paris. Casa lui a fost centrul de întrunire al tuturor fruntașilor din munții apusenii. El a fost sufletul operațiunilor militare, el singur avea dintre toți fruntașii acelor munți cunoștințe militare fiind el în tinerețe oficer în armata regulată, și ca atare a făcut campania în contra lui Napoleon cel mare. Sfatul lui îl cerea Jancu la toate întreprinderile sale. Toți prefecții și tribunii îl tractau cu stimă și respect, de aceea dăce un cetățean maghiar din Abrud, Rákossy, în Közérdek Nrul 46 și urm. 1891: »Șuluțiu a fost în revoluție unul dintre cei mai cu influență, mâinile lui lucrau pretotindenea, numai nu pe față. El a inventat legendarele tunuri de lemn, fără de care Românii nu s'ar fi putut apăra în contra armatei maghiare. Comandantele fortăreței din Alba-Iulia corespundea cu el și la adresa lui trimitea munițiune pentru Români. Dănsul a instalat pe banii sei spitale în casele țăranilor, unde se curau cei răniți, în războiu el îngrijea de înființarea grănarelor pentru casuri de nevoie. În 6 Maiu 1849 cel dintâiu pe care a pus Hatvany mâna a fost Ioan Șuluțiu, care împreună cu întreaga sa familie au fost arestați și păziți de 10 husari; apoi jefuiți în modul cel mai barbar; ér când a fugit Hatvany a luat cu sine ca prizoneri întreaga familie, care ca prin minune a scăpat de perire. Cu toate aceste, acele familii ungurești, mai multe sute la număr, mai ales femei și copii, cari au scăpat de lancea »Moșilor«, familiei Șuluțiu au de a-și mulțumi viața, anume lui: Ioan Șuluțiu, Simeon Șuluțiu și protopresbiterului Tobias, a cărui preotésă era sora lui Simeon Șuluțiu.

Ioan Șuluțiu s'a distins prin un zel asemenea zelului fratelui seu, al metropolitului, pentru toate întreprinderile românesce, și a stat în mare vădă înaintea Românilor. A fost unul dintre cei mai zeloși spriginitori la înființarea »Gazetei Transilvaniei« despre cari Barițiu în numărul festiv al Gazetei dăce că: »Nu au pregetat a sta de vorbă cu mica noastră redacțiune.« Ér, în volumul 2. a istoriei sale Barițiu, vorbind despre funcționari, făcând alusiune la Șuluțiu, dăce: »Rari nantes in curgite vasto«. Și-a apărat națiunea și patria, cu sabia și cu condeiul; merită decă ca numele dănsului se fie însemnat cu onore în posteritate.

După revoluțiunea anului 1848 Românii, cari au absolvat școlile, mai ales acei puținii, cari erau deja în funcțiuni, erau foarte căutați; se scie că până la anul 1848, numai nobilul putea fi funcționar. Șuluțiu însă dela Nemți n'a vrut să primescă nici un favor, nici o funcțiune, deși a fost de repetite ori îmbiat, i-a desprețuit pentru condemnabila lor îngratitudine. Un fiu al dănsului, Iosif, se află în viață, consilier de tribunal regesc, în pensiune în Sibiu.

Celalalt fiu, Dionisie, mort în 17/6 1897, în Turda ca jude de tribunal în pens. Toate foile române din Ardeal și multe din România au descris cu multă laudă viața lui Dionisiiu, a acestui brav fiu al nămului românesc, care în 1848/9 a organizat garda națională română din Abrud și Abrudsat, a cărei căpitan și comandant a fost, apoi a pus-o la dispoziția lui Jancu; garda, care precum dăce Jancu în raportul seu, i-a făcut mari servicii în bătălie; ér la mărtea sa și-a dăruit totă averea (20.000 fl.) națiunei.

Vorba Românului: »Din stejar stejar resare, vulturul vulture nasce« se potrivește la această familie nobilă.

Am dăis că un fiu al neuitatului Ioan Șuluțiu este în viață, acesta este mult meritul nostru fruntaș domnul Iosif Sterca Șuluțiu, consilier la tribunalul reg. în pensiune. Pe d-sa cuvine-se să-l cunoască tot Românul adevărat; drept aceea cu multă plăcere-i alăturăm aci portretul și-i facem o scurtută schiță biografică, că a-i face adevărata biografie, însemneză a scrie istoria noastră pe timp de 1/2 seclu, lucru acesta, care-l vor face alții, care sunt chemați.

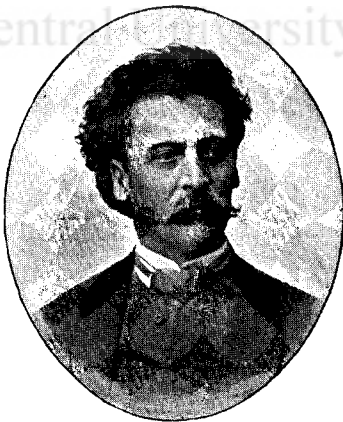
Iosif Sterca Șuluțiu de Cărpiniș s'a născut în Cămpeni, unul din cele trei opide ale munților apusenii ai Ardealului, în 10 Septembrie 1827, va se dăce acum e de 71 ani.

Studiile elementare le-a învățat în Abrud, gimnasiul inferior în Zlagna, cel superior în Cluj, ér drepturile la Murăș-Oșorhei, unde a practisat apoi la tabla regescă, după datina de atunci. De aci s'a dus apoi la Pesta ca se studieze tehnica. Aci l'a surprins primăvera anului 1848, când fulgerul revoluțiunei franceze a sfărmat lanțurile sclăviei și a proclamat drepturile omului. Tiner cu simțăminte ardătoare, dănsul a întâmpinat cu însuflețire și bucurie mișcările revoluționare din 3/15 Martie 1848 în

Pesta, cari scriseră pe steagul lor reforme moderne și liberale; ba a luat însuși parte la enunțierea aceloră, dimpreună cu tinerimea maghiară. După multe scrisori din partea părinților sei, se întorse acasă în Abrud, unde făcū cunoștință cu mulți tineri refugiați în ospitala casă a părinților sei și strinse legătură de prietinie cu vechii prietini din copilărie, între cari era și Avram Jancu, cel mai vitez din tinerii aceluși timp, a cărui scumpă amintire o păstrează până adă și despre care mai târziu a publicat mai multe amintiri atât de interesante și prețioase, ér acu-i anul scrisă întreaga biografie a aceluși erou.

În 6 Decembrie 1849 întră tinerul Iosif Șuluțiu în funcțiune de stat, ér la 1861 fū ales vice-comite al comitatului Cetatea de baltă, unde a servit șapte ani: Incepând din 1868 până în 1881 a fost judecător, în care calitate s'a bucurat de stima generală pentru obiectivitatea și dreptatea judecăților sale. Țăranii din comunele unde el a regulat proprietățile: comasări, segregări, dreptul de crășmărit ș. a. îi amintesc numele cu drag.

În politică îl vedem la 1863/4 ca deputat la deta din Sibiu reprezentând cercul Blajului. Ca atare a făcut parte din comisiunea petiționară, urbarială și a călei ferate; totodată a fost secretarul clubului deputaților și a regaliștilor români. Și merită se fie onorat cu oficiul de secretar al aceluși club, că avea un stil frumos și cunoscea limbile patriei perfect.

Josif Sterca Șuluțiu de Cărpiniș.

Spre dovadă despre cunoștința limbilor patriei și despre stilul dlui Șuluțiu se amintim un cas clasic: La anul 1863 s'a convocat dară dieta Ardealului la Sibiiu, unde se vorbea în trei limbi: românește, ungurește și nemțește. Românii, după 400 de ani, întâiașdată se aflau în poziție d'a se prezenta în parlament. Vorbăreții cum sunt dela natură, la verificarea procesului verbal, care se redigea în trei limbi, făceau filologie: se acățau de tot cuvântul, ca să-l îndrepte și să-l înlocuască cu altul mai bun: care mai de care. Se îngrozise întreg parlamentul; se petreceau ore întregi cu verificarea. Acesta a îndemnat parlamentul se alégă trei membri, cari se revizuiască și se îndrepte stilul în toate trei limbile patriei. Intre aceștia din partea Românilor a fost dl Șuluțiu. Astfel s'a pus capet maniei d'a spori vorbe de »lâna țapului«.

Cu literatura s'a deprins încă din tinerețe, aparând țărâni-mea în cauzele de comasare și segregare în ȧiarele magiare, germane și române; apoi în conferența juriștilor convocată anume în Sibiiu la 1880. A scris o mulțime de articoli prin reviste și ȧiare. Dar lucrarea sa de căpetenie este scrierea; „*O lacrimă ferbinte*“, care în vre-o cinci broșure ne descrie episoade din mișcările anilor

1848/9, dând și câteva alte schițe, toate cu o căldură ce te pătrunde și în unele locuri cu o dibăcie artistică, ce te captivază. După partea a V-a a acestei scrieri publicăm și noi mai la vale interesantul articol: „*Pe cine se-ți alegi de nevastă*“.

De present trăiesce în Sibiiu, ca judecător de tribunal în pensiuine, și ia parte activă la mișcările culturale și economice române, care se diregează acolo. E membru fondator al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român, și ca atare face parte din comitetul aceleia; asemenea e membru în direcțiunea institutului de economii și credit »Albina« și a însoțirii comerciale »Concordia« din Sibiiu. Totodată e membru și în directoratul și senatul fundațiunii Șuluțiane din Blașiu. Pretotindenea e unul din cei mai zeloși membri, lucrând cu energie pentru scopurile instituțiunii ce reprezintă.

Recunoștința și stima generală îi sunt resplata cea mai scumpă pentru o viață petrecută în serviciul neamului său, pe care atâta îl iubesc.

(după »Familia« nr. 32 din 1897 și alte notițe) i.

Pe cine se-ți alegi de nevastă?

A judecă omenimea cu asprime și a o iubi ferbinte; a-i cunoște reul, dorindu-i vindecarea, este sublimul principiu al Evangeliului.
Fr. Guizot.

»Spune-mi cu cine te însoțesci, și eu îți voi spune că cine ești« ȧice clasicul proverb românesc.

Dacă acest proverb străbun, își are îndreptățirea sa, întru toate împrejurările vieții omenesci, apoi cu privire la căsătorie, el este o adevărată sentință filosofică.

Mai mult: el este o busolă, cu a cărei ajutoriu nu vei rătăci nici odată; este oglinda, în care se reflectă caracterul unui om.

E de prisos a aminti că, basa fericirii unei familie, ba chiar a societății omenesci, e căsătoria.

Trei lucruri sunt în lume: »Credința în D-ȧeu, căsătoria și respectul dreptului«, cari susțin lumea morală; fără de care societatea omenescă, ar deveni o cetă de bandiți, o fără răpitoare.

Până când acesta trinitate, va afla apretietori printre ómenii, nu este nimic de temut pentru omenime.

Indată ce aceste percepte D-ȧeiesci, ar începe a se clătina, ar sosi momentul ca D-ȧeu se ȧică:

»Penitet me hominem fecisse.«

Cum ore se pôte că, până când pentru susținerea credinței, precum și pentru autoritatea legii, este îngrijit, ér omul instruit din légăn până în mormânt, singur căsătoria este data prada în-têmplărei?

Oh! dacă ar fi numai atâta, tot ar mai merge; dar ea este astăȧi un obiect de: »cine dă mai mult?«

Fóia de zestre, datină orientală, démnă de precupeți, jócă rol principal. Femeia este degradată la obiect de negoț, la sórtea sclavului.

Intr'o asemenea căsătorie, ambele părți sunt degradate și înșelate: bărbatul se crede a fi domn, ér femeia sclavă; în realitate însă sclava și-a cumpărat un bărbat, prin ce el a devenit sclavul ei. — E bine se aibă ambii avere, e bine se aibă cel puțin unul, fie și nevasta, în interesul copiilor fiitori, dér bărbatul se-și aibă totdeuna o pozițiune asigurată, se nu trăiescă din grația femeii sale. Scurt: averea se nu fie scopul, căci acesta degradează pe un bărbat înaintea lumii.

Până la anul 1848 cea dintăie grijă a părinților era, a cerceta că, ore viitoare noră, sau viitoriul ginere sunt ei nobili, de moși și strămoși, de ambele sexe.

Nu care cumva s'ar afla și ceva sânge plebeu, în viața lor.

Ar fi putut produce viitoare noră, o »fóie de zestre« séu viitoriul ginere o »diplomă de doctor« — de un stângin de lungă, păcatul, va se ȧică marea greșală comisă, de a se fi născut »plebeu,« totuși nu i s'ar fi iertat.

Astăȧi, când prejudețele timpilor trecuți, încetul cu încetul se întorc acolo de unde au éit: în întunec, spre a se perde cu totul; astăȧi când nu numai drepturile și datorințele »omului« sunt egale, dér însuși omul se deosebesce de ceialăți ómenii, nu prin privilegiuri ruginite, ci prin cultura și caracterul seu; prin urmare, nu mai este legat chiar în privința căsătoriei, de cătușele claselor, precum era în trecut, ai cugeta că »libertatea« a nobilitat omenimea.

Durere, nul Naturalismul, materialismul, luxul și egoismul: a te îmbogăți peste nópte cu orii ce preț, preocupă astăȧi cea mai mare parte a societății.

Ar fi dar timpul suprem, a îngrijii de moralisarea societății omenesci, în toate direcțiunile.

A scăpat lumea de o slăbiciune, care era cavalerescă, și éta că a dat în alta și mai rea, care apoi mai e și moicescă.

Éta calitățile enumerate de înțeleptul Will, în sfatul, ce acesta l'a dat fiului seu, că: pe cine se-și alégă de soție.

Acel înțelept Will ȧice:

»O atare fată tineră se-ți alegi de soție, care a crescut totdeuna la casa și sub scutul aripilor părintesci.

Incunjură a iubi o atare fată, a cărei mamă e cochetă, séu se vorbește mult despre dânsa.

Se pôte că fata unei femei, lipsită de virtute, se devină prin mintea și judecata ei, o femeie prea onestă, dar eu în locul teu nu m'ași espune la acest periclu serios.

Fata, de regulă, are mare înclinare de a imită pe mama ei.

Nici odată n'a fost în stare o mamă, de a-și ascunde purtarea s'a înaintea fetei sale; și

tocma dacă i-ar fi succes acesta pe un timp, după ce și-a măritat fata, mai mult nu îi va succede.

Continuare pe pag. 185.

A te căsători înseamnă, a te întregi: a aduce trupul și sufletul în armonie. Căsătoria, séu e o transformare spirituală; séu e o în-părechere animală. Căsătoriile de ađi — în mare parte — sémână cu o trăsură nepotrivită, care trage carul vieții bine-reu, pe drumul tinos al dorului de câștig, al ambițiunei și al vanității lăudurósă!

De zestrea alesei tale nu purtă grijă!

Acel bărbat, care se însoră pentru avere, își pune la toabă grațiile și datoriile sale. Acesta e o dejosire. Nu va fi nici bărbat nici tată.

Dacă venitul teu nu e destul ca se poți susține din el o familie cum se cade, alegeți o nevastă, care prin capacitatea ei, a dat doveđi: despre iubirea de ordine, economisare, desteritate și vîrtute.

Asemenea căsătorii, sunt cele mai potrivite.

Averea femeii o pôte pierde omul, în întreprinderi nefericite, dar averea, ce stă în capacitate, iubire de ordine și vîrtute, nici odată. Căsătoria e cel mai însemnat act în viața omului. Acesta e pētra de probă pentru mintea și libertatea omului. Omul nu e domn nici peste nascerea, nici peste mórtea sa, dar prin căsătoria sa, e domn peste aceea ca printr'un al doilea »Eu« se se recăștipe pe sine, se se nobiliteze; séu se se degradeze; se fie fericit, séu nefericit; în fine prin alegerea nevestei sale, se creeze ființe mai mult, séu mai puțin nobile.

Căsătoria nu e nici decât loterie. Numai pentru acela e loterie, a cărui minte: séu prin interese materială, séu prin pasiuni animale, e întunecată. Acela care și-a știut alege — precum ăice biblia — o femeie tare, adevă o femeie, a cărei minte și inimă, e la locul seu, acel bărbat nici odată nu pôte fi nefericit. Copii dēnsului vor fi trupesce și sufletesce întregi, de cumva în tinerețe, nu și-a ruinat sănătatea prin o viață escesivă.

Acēsta femeia, în fericire va fi mintea moderătoare, în nefericire un inger mângăietor. Căci ori cāt de mare ar fi bărbatul prin iubirea sa de adevăr; femeia ideală e cu mult mai mare prin vîrtutea ei.

Pe căsătoriile făcute pentru bani, nici odată nu va fi darul lui D-đeu. Contrădice logica naturei. Cu deosebire cu privire la copii nu va fi darul lui Dumnezeu. D-đeu n'a vrut că fericirea se fie afară de inima omului; afară de aceea demnitate, pe care el o ocupă pe trēpta ómenilor înțelepți. Dacă fata ce o iubesci, e avută, averea ei în loc se ă ridice calitățile, ăi le face mai cunoscute. Dacă fata, e mândră de averea ei, și-ăi vorbesce despre acēsta, ca se se facă mai plăcută: fugi de dēnsa, încunjură-i prezența, căci e o creatură stupidă. Dacă e dedată la lucș și la desfătările lumii mari, și dacă le doresce tóte aceste, nici odată nu se va alege din ea o soție a vieții, o amică și muiere pentru un om modest și onest; cu atāt mai puțin se va alege din ea mamă. Femeia pórta în sine timbrul D-đeirei, într'un așa grad, că ea, născută chiar în palat, disprețuiesce viața materială, și bucuros ar schimba-o cu puțină iubire ideală. Acesta consună cu ideile lui Plato, care ăice că: omul nimic nu învață, el își aduce numai aminte.

Concedeți fetelor tinere și avute, se se mărite după placul lor, și vē veți mira de alegerile acelora. Cu puțină esceptiune, tóte și-ar urmă inima și nu mintea.

Indată ce bărbatul devine în stare de a susține o familie, se și alege o atare soție, care cu trup cu suflet cu tot, și cu tótă activitatea ei, se jertfesce bărbatului.

Atárnă dela bărbat, ca se și alege acest suflet senin, acēsta inimă curată, și acēsta activitate binecuvēntată. Acest bărbat și acēsta femeie, n'are se se tēmă de viitoriu. Nici odată n'am vēđut, ca miseria se fi strivit o păreche de ómeni bine potriviți. Chiar dacă sórtea i-au apăsāt, ei totdeuna s'au ridicat. Pentru asemenea părinți, copii sunt un isvor de bucurie și fericire.

Spiritul conservă trupul. Un bărbat genial dacă nu-l va copleși bóla, ori v'ro tristetă consumătoare, va rămēna mai îndelungat tiner, decât altul mai puțin genial. Tot astfel e și femeia.

O femeia înțeleptă, cu minte și cu judecata sănătósă, care lucră mult, își păstrēză tinerețele cu mult mai îndelung, decât o farizea séu o stupidă, care nu lucră nimic. Alegeți de soție din națiunea ta.

Nu uita, că omul înțelept nu se căsătorește pentru calități peritorē, el caută calități sufletesci, cari nu numai că nu pier, dar ele prin căsătoria se nobiliteză.

Dacă nevasta ta, prin căsătorie, nu se va simți mai nobilă și mai mare, atunci te compățimesc. Adevērata, sânta căsătorie, e înălțarea prin unire.

Înainte de a te împreună cu soția ta după lege, împreunați-vē în aceeași credință; ér dacă societatea te silesce se alege între diferite religii, alege pe aceea, care stă mai aproape de mintea ta.

Va veni o ăi, când va fi numai un D-đeu, un drept și o credință. Aurora acestei ăile atunci se va arēta pe orizon, când părinții vor fi convinși despre aceea că, pentru fiili lor, nu este altă fericire, decât prin lucrul lor, a trăi liber. Acesta e o libertate, care numai prin dreptatea reciprocă pôte sustă. Nedreptatea e mobilul sclăviei și a nefericirii, a cărei rezultat nu-l va putea împedecă nici o putere.

Dacă omenimea va propăși spre unitate, de sigur că aceea numai unitatea rațiunei și a dreptăței va putē fi; pe care spiritele mari dela început au prevestit'o și inimele mari au presimțit'o.

Până ce ar sosí ăiua dreptăței și a unirei, e frumos și sublim a te apropiă de dēnsa prin ideal și realitate.

Căci numai aceia cari și-au apropiat'o, fiă prin cugetări, fie prin fapte, vor vieți etern în amintirea omenimei.

Nu esistă, și nu va esistă nici când o fericire mai mare, decât gloria libertăței și a lucrului prin dreptate.

* * *

Cetiți și recitiți, ba studiați chiar, iubiților mei copii, acest sfat, din care tot cuvēntul e o sentință adevērat filosofică, e o sentință de aur. Băgați-vē bine în minte și în inimă, acel sfat, urmați-l și veți fi fericiti.

Iosif Sterca Șuluțiu.

SFAT

(După Bodensedt).

*In jur de tine tu privesce
Și-ăi ține bine limba sub zăvor,
Vorbescă alții chinezește,
Tu vei cunósce mutra lor.*

*Și dacă-ăi pare atunci profană,
Tu stai departe dela ei,
Mai bine-i mic în lumea vană,
Decât vēđut între mișei.*

Alvescu.

Dacă nevasta ta nu și-ar putea stima mama, ar lipsi un element al fericirii din casa ta.

E de prisos a-ți spune că, aleasă inimei tale, trebuie se fie fata unui om complet onest, nu în înțelesul codicului (legilor), ci în înțelesul dreptății și al onestității.

Suferim pentru toate fărâdelegile necunoscute ale străbunilor noștri; cu cât mai mult avem se suferim pentru fărâdelegile vedite și pipăite al tatălui nostru.

Acésta lege nu numai că nu e nedreptă, ci ea se potrivește întocmai cu dreptatea și cu logica. Omenii sunt tocmai așa de solidari, ca și cauzele și efectele. D-deu nu-și schimbă legile sale, ca se facă excepțiune pentru nevasta ta.

Căsătorește-te cu fata unei mame păcătoase, ori a unui tată nedrept, și vei vedea că, nu ȳic că fericit, ȳer nici mulțămît nu vei fi.

Sunt destui cari, negând, séu necunoscând acest adevăr, nîsuesc a-și satisface interesele séu vanitățile lor.

Poți se le urmezi esemplul. Dacă îți place poți se n'ascuți de sfatul meu. Dar de vei vrea se viețuesci așa, precum se cuvine unui om înțelept, atunci îl vei urmá. Cu deosebire nu acasă nici odată pe D-deu, séu societatea. Ești liber, însuși îți făuresci fericirea, séu nefericirea. Sunt destule fete tinere, serace, cari prin grațiile lor sunt atrăgătoare, și cari de nu altcum, cel puțin din instinct sunt morale. Caută și vei afla. De vei căuta avere, aceea încă vei afla-o, dar arare ori o urméză o adevărată femeie!

După Kabbal, de unde am împrumutat mare parte din observările mele asupra femeilor, tata pórta în sine sémánța fetei, mama a fiului.

Pentru aceea sémánă fetele cu tata, ér băieții cu mama.

Acele fete, cari sémánă cu tata, ér nu cu rudele laterali, sunt totdeuna de un caracter mai bărbătesc, decât acele cari nu séménă cu el.

Băieții cari sémánă cu mama au simțeminte fine femeiesci.

Fiind-că sufletul nu vine dela părinți, principiul acesta nu se póte accepta necondiționat, deși în cercetările mele l'am aflat adeseori prin natură adevărit. Bărbații cei mari, mai totdeuna au sémánat cu mama lor, femeile înțelepte și energice, cu tata lor.

Se fie femeia trupesce și sufletesce întrégă.

Înainte de a te legá, cercetéză-o adeseori, ca se-i poți aprețui mintea și judecata.

E drept că frumseța esterióră a trásurilor e fórte plăcută pentru ochi și firesce atrăgătoare.

Dar dacă strălucirea acestei frumseți, e locală; dacă e numai rezultatul tinereței, a cărei colóre trecătoare acopere defectul armoniei adevărate, — ori dacă acésta frumseța, vine din neteȳéla formelor — pentru că e tineră; și constituie o órecare simetrie, atunci e falsă și materialmintea trecătoare.

Adevărata frumseță e reflexul sufletului. Adevărata armonie, e farmecul spiritului. Ai grijă! nu cumva se confunȳi desmerderea cu grația. Mare parte a fetelor tinere, sunt desmierdătoare, gugulitoare, posed dênsele un surís studiat, o mișcare plăcută, ca a micei pisici. Dar le lipsesce armonia internă, care suscepe în sine umbra, spre a potenȳia strălucirea.

Adevărata grația se arată: în umblet, în vorbire, în naturala și nesilita mișcare a trupului. *) Armonia spiritului idealiséză trupul. Mulți bărbați iubind o femeie adevărat grațiosă, ȳic: că ei iubesc un nu știu ce întrénsa. Adevărata frumseță, fiind o raȳă divină a sufletului, care se arată în trup, acel »nu știu ce« e: D-deul, în femeie.

Dacă în trásurile unei fete tinere, se afla acésta grația și reflex, atunci e frumósă, și fiind-că frumseța e emanațiunea (darul)

*) Germanul ȳice:

Den Vogel am Gesang'

Den Menschen an dem Gang';

adecă:

Paserea după cântec

Omul după ámblet (se cunósce).

lui D-deu, aceea nu o va părăsi nici la bătrânețe. Adevărata frumseță e strălucirea sănătății, precum adevărata hîdoșia, nu e alt ceva, decât mulțimea defectelor, prevestind lipsa sănătății. Dacă frumseța femeiei ar fi însoțită de sterilitate — cu puțină excepțiune — ar fi o monstruositate.

Soiul bun al femeiei îl arată fineța desimeii peleii și fruntea înaltă. Care femeie are dinți buni, de regulă are și stomac bun.

Cei mai frumoși ochi, numai atunci sunt în adevăr frumoși, dacă-s buni. Pept bine desvoltat și umeri lați ne încredințéză despre buni plămâni. Trup bine făcut, asigură că-și va purta povara fără incomoditate și durere.

Omul nu se căsătorește pentru promisiunea iubirii fericite; dar ca se aibă pentru copii séi o mamă tare și sănătósă, care se fie dêmná, a cresce copii sănătoși și inteligenți; care se-i fie în acésta viață, o adevărată soție.

Pe acel bărbat, care, ca se iubescă, are trebuință de frumseța materială a femeiei, nici odată nu'l va iubi nici o femeie. Femeia e aceea putere moderatóre, pe care natura a dat'o la puterea materială și spiritulă a bărbatului. Bărbatul, — întocmai ca toate puterile naturale, — prin abundența sa, e aplicat a pási peste țintă. Femeia, prin purtarea ei înțeleptă și solidă, îl reține. O femeie morală și înțeleptă cruță sănătatea bărbatului întocmai, ca și averea dênșului. Și altcum, în natură nimic nu e frumos, dacă nu e și folositor.

Se nu te căsătorești cu o femeie, în a cărei familie se află bolnavi de pept, smintiți de minte, ori alte bóle grele; pentru-că îți espui copil la nefericirea, ca se moștenescă acele bóle.

Nu e trebuință, ca soția ta se fie învățată séu artistă! e destul dacă cunósce momentele principale din istoria lumii. În știința lui D-deu și a naturei, se o întroducú tu, prin cetirea și esplicarea operelor marilor bărbați.

Fiind-că între încredințare și căsătorie are se trecă un timp óre-care, întrebunțéză acest timp spre a-i împărtási ideile tale, prin epistole, și cere-i observările ei. În răspuns se va reflectá sufletul ei, și vei vedea câtă minte are.

Înainte a crescei copiilor trebuie se-ți crescú nevasta.

Ai grijă! că mintea ei se-ți ajungă cel puțin până la inimă. După principiile pe cari le-am sădit eu în tine, cred a fi cu neputință, că tu se iubesci o femeie, fie și numai două săptămâni, a cărei minte ar fi întunecată de rătăcirile unei religii intolerante, opusă rațiunii și progresului uman.

O femeie fără judecată, care primesce religiunea tradițională fără a o aprețui cu mintea, nici odată nu va fi altceva de cât o servitoare. Și încă o rea servitoare.

Bigotismul, séu e vélul întunerecului, séu e mantaua păcatelor; stângătoriu de lumină, séu mască.

O fată de 17 ani trebuie se aibă atâta judecată, cât un june de 25 ani. Dacă în acésta etate n'are minte, nu va avea nici odată.

Se póte, că nesciința se întunece mintea, pe care o instrucțiune rațională o póte lumină; dar mintea își aruncă raȳele chiar din cel neînstruit; și ea se arată de timpuriu.

Femeia, întocma ca și bărbatul, séu își eserecítă principiile sale, séu e sclava acestor principii. Dacă are despre D-deu și despre legile lui idea instinctivă, firesce, atunci va fi onestă și morală. Dar dacă ea își va închipui un D-deu, care stă numai din iubire, pe care și-l fac ómenii spre ertarea păcatelor și a desonórei, atunci te vei espune acelei posibilități, ca nevasta ta se recurgă la acel D-deu, pentru ertarea păcatelor proprie.

E prea natural că, ea va iubi pe acest D-deu fals, și pe reprezentanții lui, mai mult decât pe bărbat, pentru că bărbatul nici pe departe nu va fi așa ertător ca aceia.

Pe sfinții de acest soi, se-i încunjuri, ca ciuma. Acestia nu sunt și nu vor fi nici odată drepti. Vor remânea pururea sclave, al scăderilor și rătăcirilor (astfel de femei).

Dar și altcum, cu o femeie, care nu-ți va împărtási principiile tale filosofice și religioase, nu te vei putea privi nici odată a fi într'o adevărată căsătorie. ȳi va fi séu sclavă, séu metresă.

Continuare pe pag. 184.

DOLORES.

Narațiune din viața Americii de sud.

Intr'o îmbrăcăminte ușoră de vară, mă așezasem afară pe veranda locuinței mele, spre a mă distrage nițel.

Uneorea mă adânceam profund în naurașul sur albastru al țigaretii mele și în urmă eram mai gustam din ciocolada, — ce sta la dispoziția mea. Acuși frunzăream a lenea, jurnalele, ce se aflau în jurul meu — acuși îmi aruncam privirea asupra fluviului sgomotos, carele era și avea aparință americană — prin miile și feluritele vapore, barce și corabii.

De lene — nimic nu făceam — nici un cuget nu mă preocupă — sufletul meu săltă liber și ușor, — nu mă supără nici o durere, — cu un cuvânt sper, că aproape fiecare este astfel când voiesce a se distra.

Deodată însă nescari pași sgomotoși se aud din odaie; — devenii atent.

Ah! señor, »yue calamidad«,*) dise de tot desfigurat — servitorul meu negru, — Scipio, carele într'o persoană îmi era bucatariu, visitiu, servitoriu și totul!

El repetă, — yue calamidat, sennor... Donna Dolores... Nu putea spune mai mult. Vócea îi se înecă, — și din ochii lui mari, torenți de lacrimi curgeau pe fața gălbinie-negă în jos.

Orî cum cercatam spre al face se-mî enareze ce s'a întemplat?! Totul a fost zădarnic, cu nimic nu puteam al face pe Scipio al meu spre a-și veni eram în fire.

Intre acestea se ivește »Don Benigno« dnul căsei mele, carele și el se părea, a fi alterat în internul său.

Sci deja Don Enrico? mă întrebă dânsul cu voce tremurândă, că scumpa noastră »Doloresa« dulce Angelina este mórta. A asasinat'o sermana, un pumnal iau trecut prin inimă — ea a murit. — Pe donna Dolores? lumina ochilor a întregului oraș! strigam eu uimit de alterațiune.

Și acuma voiu enară istoria tristă, a frumoasei Dolores, — însă primadata voiu conduce pe iubiții mei cetitori la locul unde se dusă în deplinire fapta grozavă.

Unsprezece ani sburără decând statele unite a Americii de sud, trimiseră o expediție scrutătoare spre fluviul »Amazon« și »Ando!« Expediția fu condusă, de renumitul naturalist cunoscut de totă Europa Mr. Orton, din New-York, profesorul din »Vassar-college.« Imî succese și mie a mă atașa cu ei, fu-i primit ca diletant botanic, deși pe mine mă atrase mai mult reușita expediției.

În 1867, 15 Iulie, sbură corabia din portul New-York și în 19 zile mica noastră »Favoritta« corabie englesă — ajunsă în orașul Guayacvil sau se-i dîcem adevăratul titlu Santiago Guayacvil, unde am debarcat.

De aici avea se mîrgă expediția spre Cordillera — de aici, din portul cel mai renumit a Ecuadorului. — Ne-am și provădit cu toate celea trebuincioase pentru călătorie, și acuma ajung cu cetitorii mei, pe malul fluviului Guaya, carele se varsă în marele și tăcutul Ocean, — de unde am se încep narațiunea mea. — Mă rog a nu crede, și a nu scruta întrebarea iubiți cetitori:

Cumcă donna Dolores, va fi atare renumită, actriță sau o cunoscută jucătoare sau eroina cutărui circ? Nu! Că vă înșelați.

Donna Dolores, copilă iubită și adorată de întregul Guayacvil — drăguța »Mignonă« — »Perla ecuadorului« — nu era alta, decât o simplă vîndătoare de póme, care dela ivirea zorilor până în amurgul sării — pe piața cea mare a orașului lângă biserică numită »Vuestra Sennora« (dómna noastră) își vindea pómele sale — între acelea femei reütăcioase, cari dîluca întrégă gem ca murmurul unui roi de albine, — strigă și se cîrtă.

Donna Dolores, era înaltă, sveltă, și cu o talie conform unei ființe din familie înalte, și totuși dînsa era numai fîca unei părechî simple; din satul numit Bodegas.

Conform frumseții ei naturale, nu era alta asemenea.

Malecon e strada cea mai sgomotoasă și decorată a orașului Guayacvil. În drépta portul Oceanului, ér pe partea stîngă edificii cu trei etagii o încungiură, cari fiecare sunt decorate cu lungi și frumoase balcone. În parter celea mai diferite în mî de colorî se înșir comercialele în lung șir, englezî, francezî, germanî, chinezî și iapanî — cari toți prin o istețime seducătoare, se încerc a se întrec unu pe altu.

În spre sêră, pecând sórele ferbinte apune și pe când un aer recoritor de mare, pare a reîmprospăta ómenii și plantele — strada Malecon deodată devine și mai sgomotoasă, un roi de ómenî șerpuesc în drépta și stînga, fie-carele doritor de a respira aerul, carele în comparanță cu ferbințela dîlei, acușă pare a fi balsamat. Femei de rarî frumseți cu ochi ca murele și părul ca péna corbului, apar cu capetele desvălîte, ér bucele lor se mișcă libere la suflarea zefirului seducătoriu. Vestmintele lor de mare preț în diferite colorî de mătasă au un zuzuit atât de misterios pe pardoséla de granit. Acum se aude dulcea melodie a muzicii militare și republicanii ascultă răpiți de plăcere acordurile ei acuși line și fantastice, acuși repeși și încântătoare. Deodată o mare de lumină luminéză strada, prin sutele de lampioné. Suprafața mării încet plutitoare, se reogîndéză feeric, totul îi pare, a te transportă pe un moment în sfere mai înalte.

Roiul preumblătorilor străbate de-alungul strada, érá sgomotul lor acuși scade, acuși devine mai viu.

Atuncî în nóptea târzie deodată se aude vócea curiosă a păzitorului de nópte.

»Ave Maria patrisima! Lasance hom dedo, nocte claray serena. Viva la patria.«*)

La aușul acestor cuvinte ca și de o putere magnetică icóna seducătoare începe a se disolva, publicul se împarte, strada devine deșértă, lumina lampelor se stînge. Acuma apar cei nocturnî, amorezați, cu serenadele, érá cei jalusi cu ideile lor turmentătoare.

Și noi ne aflam în sgomotul celor ce făceau preumblare, însă am observat cum partea cea mai mare a publicului după strigătul veghiatorului se îndréptă spre un punct. A la Bodegaseră, o donna Dolores: audeam și aici și cólea, și ne-am îndreptat spre — gran plaza.

După multă trudă ne succese a ajunge până la prea frumoșa vîndătoare de póme. Și îndată am înțeles pentru ce o încungiură așa mulți pe acésta copilă.

Junî și bătrânî, sennorî și cavalerî se înbuldeau spre Dolores.

Era ceva în acea copilă, o putere misterioasă care te atrage, și nu-ți permitea a te duce — care te făcea se o iubescî și se te simți fericit în jurul ei.

Sub umbra unui umbrariu mare era aședată masa simplă de lemn, pe care se aflau diferite póme orientale.

Tot acestea póme se aflau și la celelalte mulțime de vîndătoare de póme și mai frumoase și mai bune — precum erau a donnei Dolores. Cu totul altceva atrasă aicea publicul. De după masă se vedea o frumseță admirabilă a unei ființe abia de 16 ani, părul ei lung și negru ca abanosul pică în valuri mari pe talia-i sveltă. Obrazii ei ardeau în două rađe ca mai la toate femeile creole,

*) Ah! stăpâne, ce nenorocire.

*) Bucură-te feciôră Maria! 11 a sunat, nóptea e curată senină. Trăiască patria!

din ochii ei întunecați puteai ceti curagiu, însă totodată și o durere internă profundă oglindea din privirea lor mistuitoare.

Așa era Doloresa noastră, iubită de toți »perla ecuadorului« copilă nobilă a naturei, a cărei toate mișcările și gesturile și fiecare cuvânt o tradau că suferă.

Și totuși în surisul ei zăcea atâta farmec, încât acela căruia ea îi îmbia zimbând din pomele sale, ar fi fost cu neputință a o refuza.

Dolores, nu era ceva cu spirit — ceva sublim, — ea posedea în fine un ce neexplicabil, miraculos, admirabil, plină de viață, ea dispunea de un farmec cu care subjugă, nu era de felul madonei lui Rafael — dânsa era o adevărată frumseță de a lui Murillo.

Abia doi ani sburără, decând din satul său natal să aședasă aici pe piața »gran plaza« și deja pe fiecare îl câștigă în favorul său.

Nu peste mult în cercul societăților mai înalte deveni de datină, a o cerceta pe Dolores în fiecare seară, spre a gusta de pe masa ei portocale, bucăți de ananas, smochine, mere de granat etc.

Cumcă era imens numărul acelora, cari se încercau a câștiga această frumseță, acesta este de prisos a mai aminti despre aceia, cari trăiesc sub clima tropicală și a căror patimă suferindă e deja cunoscută.

Însă nici măcar unul dintre »caballero« nu era în stare de a se mândri cu aceea, cumcă copila ar consimți cu simțimentele lor. Dolores refuza celea mai bogate prezente și cele mai seducătoare promisiuni — cu atâta energie, încât nu mai rămase nici urma celei mai mici speranțe.

Deodată cu Dolores, veni din satul ei natal și un june, carele intra în serviciul unui comerciant avut. Dolores numai pe acest june îl iubea, numai la el cugetă mereu și numai alui voia se fie. Din copilăria ei îl iubea sincer și curat. Junele în fiecare seară venea regulat spre a-i ajuta pecând dânsa se gătea de plecare.

Părechea fericită era deja decisă că peste puține săptămâni să-și serbeze cununia. Atât Dolores, cât și Pedro, aveau o mică sumă de parale, pentru acest scop.

Pedro era un june brav și sirguincios, însă cu sânge neastâmpărat și pătimaș, ca fiecare din America sudică. De multe ori îl durea, vedând cu câtă iubire și dulcătă încungiură tinerimea orașului pe scumpa lui iubită.

De câte ori ne mai putându-și predominii jalusia internă, deja atinsese cu mâna sa pumnalul spre al arunca în urma cutărui june carele șopti mai tainic și mai mult, mai deaproape și cu iubire cu Dolores.

Ca de comun așa și aseră, veni spre a-i servi iubitei lui, când deodată vedu cum un sennor uricios, sărută mâna — Dolores — și îi pără ca și când Dolores ar fi primit propunerea lui — fiindcă zimbând dulce, îl salută cu capul de mai multe ori.

Pedro nu dășă nimic și numai după un interval de mai multe

minute, se duse spre iubita lui. În el se petrecea o luptă grozavă, tot internul îi părea sguduit, iubirea și jalusia, răsbunarea și patima urei.

Ce ți s'a întâmplat bunul meu Pedro, îl întrebă Dolores, nimic rău presupunând. Pentru ce ești tu astăzi așa monoton? Te rog iubite enareză-mi ceva despre stăpânul teu cum se află? este încă tot bolnav don Rodrigued?

Ce te împoartă don Rodrigued? răspunsă Pedro moros, precum observ tu te interesezi mult de acest soi de domnișori.

Se înțelege că da, răspunsă copila, însă cu mânie și constantă — pentru că acest soi de domnișori sunt cu mult mai forte afabili decât tu. Privește numai ce cadou am primit dela unul din acest soi de omeni, nu voiam al primi însă m'a rugat îndoit — m'a privit așa de frumos și în fine încă mi-a sărutat și mâna. Privește numai cât e de frumos, nici când nu am avut un ac atât de minunat, sufletul meu saltă de bucurie când cuget cum va ședeă acest ornament în părul meu pe când vom merge înaintea altariului. Așa-i Pedro?

Și cu acestea îi arată un arc mic de aur, ce damele din jurul ecuadorului aveau datina de a purta în frisura lor.

Pedro nu mai putu a-și predominii mai departe patima. Prin expresiuni și terminii simplii îi spusă că acumă nu-i mai pôte crede, că l'a înșelat, i-a fost infidelă, că numai se joca cu iubirea lui și că cununia este pentru dânsa numai ca un ultim refugiu.

Dolores, la toate estea răspunsă numai prin un suris. Acesta a fost uloiu pe foc. Pedro se aruncă ca și un sălbatic spre iubita lui, prinsă pumnalul și în orbia patimei suferinde îl înfipsă în inima frumoșei Dolores. Cu un strigăt și gemet de durere frumoșă și seducătoare copila deveni un cadavru rece și mut.

Jalusia lui Pedro făcu să-și pērdă mințile; ca și alungat de cineva fugea spre apa liniștită și aruncându-se între valurile ei dispăru în afundime.

Mătușă copilei locuia într'o stradă laterală, prin urmare șcierea despre omor în dimineața următoare — sbură ca și un fulger prin întreg orașul.

E de prisos a mai descrie mai detaliat tristeta și jalea tuturor cari cunoscuseră pe Dolores.

Atât durerea lui Scipio cât și a stăpânului casei mele, era numai din cauza morții frumoșei vândătoare de pome.

Dolores, cea iubită de tot orașul — perla Ecuadorului — este mōrtă, asasinată.

În ziua următoare cadavrul lui Pedro fu scos din mare de pescari. Și acumă de scena tristă alor doi amoresați, și de victima jalusiei vorbea întreg orașul. Încă mult timp nu se uită frumsețea orbitore — și istoria nefericitei Dolores.

Alba-Iulia, 12 Iunie 1898.

Tradusă după n-anceza Olyo.

George Cătană.

George Cătană e învățător la școla română din Valeadienii, în Bănatul Timișan. Născut la 20 Sept. 1865 în Remetea Pogornici comitatul Caraș-Severin, din părinți economi săraci. Tatăl său se cheamă Ion, ér mumăsa se cheamă Trăia, care însă a murit când era Ghiță al ei numai de 6 ani. Astfel micul Ghiță căpătă de mic o mamă de plop cu inima de soc, care se uita cu ochi de mamă numai la drăia ei de copii proprii, ér la Ghiță, vorba ăluia: »Cu acei ochi se uită la mine, cu care se uită la căne.«

Dar Ghiță nu-i avea grija, prinse a merge la școla din sat unde p'atunci era un învățător bun Savu Mustăță. Acesta-i era mamă și tată. În școlă Ghiță era primul și la rugă și la fugă,

învēta foarte bine, se purta brav, dar nici la trânteli și la jucări nu-l întrecea nime. Vedând învățătorul talentul și bunele însușiri a micului Ghiță Cătană, slătui pe nenea Ion să-l ducă în școlele cele mari din Lugos. Și nenea Ion se bucura în sufletul lui că are un băiat atât de drăguț încât dascălul îl află vrednic de dus la școlele cele mari, și cu totă sērăcia cel pāscea l'ar fi dus într'o dōră, dar »mama de scōrtă« începū: »Ioane, am trăit cu cinie (tine) pânăcu și avem și copii șciă se ni țină Ddeu — dar se sci că de dai pre Ghiță la școlă, pită și sare dintr'un cinier (tânier) nu mai mănă cu cinie!« Și nu numai că nu lăsă pe badea Ion se ducă pe Ghiță la Lugos la școlă, dar îl opri și dela școlă din sat.

Așa trecură multe zile amare preste capul bietului Ghiță până în 1878, când era amu de 13 ani. Atunci cu mare greu succese bunului învățator Savu Mustață a înduplica pe badea Ion se ducă pe Ghiță la școală în Lugos, unde fu primit în clasa a 4-a elementară. Aci stătă până în 1880, când termină clasa I gimnasială cu succes laudabil. Dar amu era de 15 ani, bun de lucru, deci odată cu capul nu se mai învoi mama cea de scôrță a lăsa pe Ghiță la școală. Se bolnăvi bietul Ghiță de necaz, avea fierbințeli grozave, aiurea tot cu școală, cu cărțile și cu profesorii; dar mașteha-sa habar nu avea de el și de necazul lui. Se rugă bietul băiat să-l lasă baremi la vre-o măestrie; dar pace! Ea nu se învoi, căci ei îi trebuia om de lucru. Atunci ér se întorse bietul Ghiță cătră bunul lui învățator Savu Mustață, care cu mare greu pută înduplica pe badea Ion să-l ducă la pedagogiă în Caransebeș, unde stătă până la 1883, când absolví cursul acela cu succes laudabil. Dar cum trăi acolo? Din mila profesorilor mai mult decât din ajutor de acasă, chiar anul din urmă întreg fu provădit cu vipt grătit de unul din profesorii lui, căci altcum muria de fôme, orî trebuia se iee lumea-n cap.

După absolvire fu aplicat ca învățator substitut în Valeadienii, dar acolo dădă de necaz: școală tōcă, poporul învrăjbit în două tabere, copii nu aveau recușitele de lipsă, poporeni nu voiau a-și da copii la școală, și câte și mai câte necazuri. Acum poftim și fă spor! Scărbit bietul om în sufletul lui se cugetă că să se căsătorească, dōră i s'or schimba trebile în spre mai bine după ce va avea nēmuri în satul unde funcționa ca învățator. Așa la 1 Maiu 1884 se căsători cu fata unui fruntaș din Valeadienii, cu numele Ruja (Roza). Dar acum era necazul și mai mare: partida contrară își propuse se-l alunge din comună! Ca să-l pōtă delătura, deschisără concurs pentru postul de învățator — pe care-l ocupase în mod provisor — și Ghiță pică cu un singur vot. Așa remase fără stațiune, ci acum nu mai era cel supărat, că avea o soție cuminte, avea casă și moșia, și era mai copt la minte, scia că după reu trebuie se urmeze și bine. Se puse deci pe studiu: cea ce nu fu în stare a învăța în școle, învăța singur acasă; își cumpără op după op, cetea, medită și prinse a și scrie câte ceva. În Septembrie 1884 fu denumit învățator substitut în Brebul, unde fu ales în 1885 și întărit definitiv. Aci și-a început adevărata lui activitate cu zel de admirat deși salariul și l scotea cât numai se pōte de neregulat; aci începă și a scrie câte ceva în „Gazeta Poporului” din Timișōra și în Fōia diecesană, pre lângă ce era unul din cei mai zēloși învățatori în școală și afară de școală. Aci stătă 3½ ani, ér la 15 Martie 1888 fu ales cu majoritate de voturi de învățator în Valeadienii unde e și ađi. Sosit a două oară aici, unde are casă și

moșia, dădă Dđeu că se mai domoliră și spiritele și punend umăr la umăr intelegința cu poporul făcură o școală cum se cuvine, înzăstrându-o cu tōte cele necesare. Invățământul progresază pe ăi ce merge, învățatoriul pe ăi ce merge se cualifică pe sine și împinteneză și pe alții scriind deosebiți articlii pedagogici prin foi. Vađa lui cresce în comună și în fața colegilor și superiorilor asttel că devine ales notar al reuniunii învățătorilor gr. ort. din diecesa Caransebeșului și din 1895 onorat de Veneratul Consistor cu frumosul titlu de comisar școlar în tractul protopopesesc al Caransebeșului, în care calitate ia parte la esamenale anuale și conduce conferințele învățătoresci din acel tract.

De când e în Valeadienii a înființat o bibliotecă școlară poporală, care ađi are vre-o 150 de opuri, și e cetită cu drag cu deosebire de tinerime.

Pre lângă aceste zelosul învățator George Cătană a și scris fōrte mult, în scurtul timp, de când a putut începe se scrie, și între împregiurările, între cari s'a aflat.

A scris 3 volume din „Poveștile Bănatului”, a mai scris apoi povestea cu „Tândală și Păcală”, după aceea un volum de „Balade din popor”, aceste sunt colecțiuni din literatura poporană, rămasă nouă dela moși strămoși în gura poporului necărturar. După aceea a scris un manual didactic „Omul” și unul istoric „Viața și faptele lui Ștefan cel mare”. Tōte aceste sunt tipărite și servesc publicului spre instrucție, dar mai mult spre distracție. Pre lângă aceste — după cum vedem de pe dosul broșurei „Viața lui Ștefan” mai are în manuscris o „colecțiune de poezii poporale din Bănat”, apoi „Monografia comunei Valeadienii” piesa teatrală „Mușterea Violență” și unele instrucțiuni pentru învățatori sub nume de „Leccióna școlii”.

Vedend atăta muncă, atăta hărnicie, dela un om mai fără școle — așa dicând, ce suntem în drept se așteptăm dela cei ce umblară câte 16—20 ani pe la școlele cele mari și veniră din țerile streine cu trei rēnduri de ochilari și cu diplome de trei coți? Și vedend că ceștia nu prea fac multe, cu cât sunt mai demni de stimă și laudă generală bărbații de felul dlui George Cătană?

Onóre lor! Că nu totdeuna talentele cele grozave fac opurile cele neperitoare; nu totdeuna bărbații cei ce gătără multe școle săvērșiră acele opere, nu... acele, de cele mai multe ori sunt lucrarea bărbaților diligenți, cari pe cale auto-didactică se cualificără și cari apoi lucrără cu zel înflacărat și neobosit; sunt operele diligenții.

Intre acești diligenți bărbați numărăm cu plăcere și pe dl George Cătană, și dorindu-i zile multe și bune ne-am bucură dacă l'ar imită mulți din colegii lui, ca fiecare școală română să se pōtă mândri, că are un învățator, cum este dēnsul!

I. P. R.

George Cătană
învățătorii

Omnia vana.

Cine-și tōrce idealuri
I se frānge inima,
Să străbată-a vieții valuri
Istovit ca patima...

Cui natura-i e palatul
Și o iubește în vis duios,
Sōrtea lui va fi păcatul,
Ce pe om din raiu a scos.

Alvescu.

Maley și Malone.

Într'un ostrav de mare trăeau doi frați: *Malone* și *Maley*, ambii erau păcurari.

Ei ereșiseră o turmă de oi: ereditatea o nimici atât *Malone* cât și *Maley*.

La început o păstoriră împreună; dar era tot o certy: unul voia se mîne turma în *drépta* celalalt în *stînga*.

În fine au ajuns de s'au împărțit, dar a rămas o oie: Certy pentru acésta îi duse la nelinise și nedormire.

Malone voia se o *junghie* »vom împărți-o apoi în două!« »Mai întâiu ar trebui tunsă« se încăpățîna *Maley*.

Maley voia se aibă *ciorapt*: »Hai s'o tundem noi ađi!« *Malone* da cu părerea: »n'ar fi acum timpul *tunsului*.«

»Atunci eu tund *partea mea*, tu tunde pe a ta dup'aceea!« *Malone* se împotrovi, dar *Maley* totuși făcu cum dîse.

Acum cădă oia între nesce stînci, isbită de vînt, diminéța o scoseră ei de acolo, dar era merty, rece.

»*Maley*, oia a înghețat, fiind-că tu ai tuns-o!« »Ba a cădut căci s'a spriginit vîntul în partea netunsă.«

»De tunde-ai și tu partea ta, atunci nu avea vîntul unde se spriginî; și chiar de bătea vînt, își putea oia ținea *cumpenă*.«

S'au dus la *judecată*, și incusară cu mare sgomot, — »Hm«, dîc domniî, »ce cas interesant!«

Căutară prin cărțile de legî după paragrafi, procesul *dură* mai un an, până *Maley* și *Malone* au rămas fără oi și fără lână!

Traducere de i.

Din copilărie.

Ca băiat, umblam la oi, și-mî plăcea grozav de tare să mă uit cu băgare de sémă la tot ce se întemplă în giurul meu, din care pricină de multe ori îmi uitam de datorințele mele de cioban. Norocul meu era, că nu eram singur, că altcum de grija mea putea prea lesne să se ospete cumétrul vulpei în tótă tîcna din turma mea. Umblam cu păcurariul Ioan Bunzariul, cel mai vestit povestaș prin aretul Reteagului, de dragul poveștilor căruia nu odată am adormit necinat, și nu odată mi s'a întemplat, că nu era nici o oie cu capul în strungă, ér eu nu vedeam până-mî striga Bunzariul: Nópte bună Nițule! Ér atunci ca fript alergam după oi se le adun la strungă de pe lîngă cele lese ale staulului unde stătéu cu capetele la olaltă, ori cu capul una sub alta, de căldură.

Pe acelea timpuri bune multe am vedyt prin natura cea liberă alui Dumneđu sfântul, și multe am audît dela înteleptul păcurariu Bunzariul. Mai mult numai lui am de-ai mulțamî, că mai târđiu m'am pus pe adunarea materialului de literatură poporală; ba mai mult, numai lui am de a mulțamî, că știu câte știu, de ore-ce eu îl ascultam cu plăcere și dorind doream se știu cîndva ca el, ér cînd mi-se da privilegiu, mă cercam se spun și eu altor băieți, dela alte turme, tóte opșagurile audite dela el. Și, Dómné, multe auđeam!

Cum umblam cu bîta subsuóră după el, de dam de tufă de corn, îmi dîcea: Uite, Nițule, vedî tu tufa asta? E corn, cel mai tare lemn în felul lui. El a fost mai mare decăt stejarul, dar Dumneđu l'a umilit pentru sumețîă, că a vrut se créscă cu vêrful chiar până la Dumneđu, ér Dumneđu l'a întrebat: dar ce faci cornule? Er el a dîs: vréu se fiu mai mare, decăt tóte lemnele! — Așa? dîse Dumneđu, atunci vei remînea tufă smerită, dar tare, cît numai tu se poți da ajutor stejarului celui puternic. Și cum a rostit D-đu vorbele astea, îndată a scădut cornul cît se vede, și mic cum este e pus la lucrurile cele mai grele, că numai din el se fac șustoriî la roțile de móră, ér roțile sunt de lemn de stejar, așa dară numai el ajută stejarului.

De dam de o tufă de rug de cîmp, neîntrebat îmi spunea: uite, Nițule, vedî măceșul acesta? A fost pom frumos, ca bradul de mare și cu ruji mari, dar fără ghimpî. După ce a alungat D-đu pe ingeriî cei rei din ceriu pe pămînt, aceia pe pomul ést frumos au vrut să se urce éráși la ceriu, dar D-đu a prefăcut rugul cît se vede și l'a înzestrat cu ghimpî cu unghiile lui »Uci-

gă-l tóca«, cît nici că se mai putură draciî descleșta din ghiarele măceșelor, ér cari scăpară, fug de rug până'n đîua de ađi; nici strigoile nu pot trece peste rug, de aceea pun ómeniî rugî sêlbaticî la porți, la fereștri și la uși spre đîua de Sânt George, ca se nu pótă trece strigoile și se ieie laptele dela vaci.

Dăm de un plop: Uite ici, Nițule, ésta a vrut se putredéscă pe car din pădure până acasă, dar s'a temut, că l'a vedea arinul și o fi rușine.

De trecea pe lîngă noi vre-o pasere; îndată mă întrebă: ce-i aceea, Nițule? Gaiă, bade Ioane. — Ihî! dumniaei, care s'a temut că și-a întina mînușile.

— Cum așa, bade Ioane?

— D'apoi așa, că D-đu sfântul, cînd a făcut isvórele, a dîs cătră tóte vietățile se vie se-i ajute, că și lor le trebe apă. Și tóte au venit, numai jupânésă de gaiă a dîs, că nu și-a întina đeu ea piciórele cele albe. Dar las, că și D-đu a pedepsit-o, că l'a dîs: Nici să nu vii, dar nici se nu beai din isvórele mele; se scîi că i perî de sete, nu-i slobod se bei apă, numai de pe aripile tale.

De aceea se vaită ea atăta cînd îi secetă și se suie în sus cătră D-đu, ca sê-l róge se-i dee plóie sê-și stêmpere setea cu apă de plóie de pe aripî.

Odată m'a vedyt cercând se lovesc o rîndunea în sbor, și ca mușcat de șerpe strigă la mine: Ce faci, Nițule? Se nu mai cercî a da după rîndunele, că de nimerescî una, îți și sacă mîna, că rîndunelele sunt gâinile lui Dumneđu.

Odată eram cu oile sub pădurea din lazul lui Țepeș. O verită se juca frumos printre crengile stejarilor, gândeai că sbóră, nu alt ceva. Eu — copil brudiu și fără pricepere — n'am ce face, iau o petró cam lătuță și mică cît jumétate palma, o prind între cele trei degete dela mîna dréptă, scuipe odată-n ea și amenint spre verită, ca și cînd aş voi se o nimeresc. Ea sare atunci pe altă créngă. Eu ér o amenint — ea ér sare de acolo, și tot așa o amenint în câteva rînduri, până biata verită vine bagsémă la convingere că eu numai mă joc cu ea; atunci svêrr! arunc petró ca glonțul, și cum eram bine deprins p'acele vremî cu aruncatul, nimeresc și cade biata verită jos la rădăcina copaciului. Eu mă reped se o prind. Dar am mai înlemnit de milă: își luase capul în brîncile din nainte și și-l bătea de pămînt.

Bunzariul se uită lung la ea și apoi îmi dîse: Amu ce folos ai tu Nițule, că ai lovit-o? Vedî, ea tot nu ți-a cădea vie-n mînă.

Nu se p^ote trage de unde a c^ădu^t, dar mai bine-^{și} face singur^ă sama, dec^{ât} se cad^ă vie-n m^âna ta!

At^âta m[']a cuprins o jele de biata veveri^tă, de am prins a pl^ânge de mila ei. Nicⁱ n[']am mai aruncat eu de atuncⁱ, far^ă vre-o pricin^ă, dup^ă nimic, c^ă-s »reu la m^ână», nimeresc de voiu da și numai din glum^ă.

Și c^âte și mai c^âte îmi spunea Bunzariul la tot pașul, c^ă scia multe, c^{ât} tocma el cu drept cuv^înt ar fi putut dⁱce: »vai de mine multe sciu, mult m^ă mir unde le țiu»; era omul istet^ă dela fire, t^ote cerca s^ă le pric^ăp^ă, ăr ce au^dea odat^ă, ferⁱ D^omn^e s^ă mai uite c^ândva!

Intr[']o var^ă, umbl^ând la oi cu Bunzariul, ne-a apucat o pl^oie mare într[']o poian^ă frum^osă numit^ă »pe butanⁱ» sub »lazul lui Țe-peș», la p^olele Ciceului. Turma s[']a tras sub copacⁱ până va trece grosul pl^oiei și noi ăr^ă. Dup^ă ce se mai r^ări pl^oia, eșir^ăm de sub copacⁱ, c^ă acum acolo prin^dea a ne muia mai tare, c^ă până ținuse pl^oia, apa sta pe frun^șurⁱ, dar dup^ă ce încet^ă, mișcate frun^șele de v^înt scuturau picurⁱ cei marⁱ de pe frun^șe pe noi. Dup^ă ce eșir^ăm și pornir^ăm oile la pășune, ne oprir^ăm pe o d^ălmă l^ângă un furnicar mare c^{ât} o furc^ă bun^ă de f^în, c^{ât} o c^ăpi^tă (boghi^ă, orⁱ purcule^t cum am dⁱce). Nu departe de acel furnicar mai era unul tot aș^ă de mare. Printre ele era un drum de hotar, cu ogașe afunde și pline de ap^ă. Bunzariul meu, D-șeu s^ă-l ierte, și m^âie pe unde-a înser^{at}, se uit^ă cu mult^ă băgare de s^ămă jos, rădⁱmat în b^âtă p^ăc^urăresce.

Ce ve^și bade I^one? îl întrebaiu eu.

Hai și ve^și și tu, Nițule, îmi dⁱse el; hai ve^și și tu bidig^ă-niⁱ cu minte și cu înțelegⁱcune. Uite icⁱ, furnicile astea merg c^ătră furnicarul cea, cele dela furnicariul cea vin spre aș^{ta}, dar drumul cu ogașele lui cele pline de ap^ă le st^ă în cale. Ce g^ândescⁱ tu, c^ă vreau ele?

— D^oră n[']or fi vr^înd se se încaiere de piept? am r^ăs^ăps^us eu; dar Bunzariul îmi dⁱse:

— Nu stau bun, dar totușⁱ una ca asta nu-mⁱ vine a crede. F^ără, Nițule, uite ce g^ândesc eu, și ține minte, c^ă aș^ă va fi: Pl^oia a venit pe neașteptate. Furnicele erau la lucru și de pl^oie, într[']o degrab^ă, s[']au băgat care unde a nimerit mai iute, prin vecinⁱ, la scut^ălă, unde le era mai de-aⁿdem^ână, și acum vor a merge care la casele sale s^ă-și v^ădă c^ăseniⁱ, copilașⁱ, cuprinsul casei, dar nu pot, le st^ă în cale apa din ogașe. Dar uite, uite Nițule, ve^și cum c^ărcă și unele și altele dup^ă o trec^ăt^ore, uite c^ă unele merg pe l^ângă ogaș în sus, altele în jos, și cele de dincolo încă fac aș^ă, caut^ă punte s^ăracile, dar nu afl^ă.

M^ă uitaiu un scopot de vreme la ele, dar de-odat^ă v^ădur^ăm c^ă-și schimb^ă planul, se l^ăsar^ă de propusul de a merge până la cap^ătu^l ogașului, dar nicⁱ nu st^ătu^ă locului până se sece apa. Se apucar^ă bărbătesce, c^âte 3—4 la c^âte un paiu, c^âte un băț^oșor, și făcur^ă punte peste ogaș țep^ănă și lat^ă ca de d^ou^ă degete, c^{ât} putur^ă trece unele înc^oce și altele înc^olo. Podul lui Traian peste Dun^ăre e o nimic^ă faț^ă cu puntea furnicelor mele, dec^ă vom lua în s^ămă cine l[']a făcut unul și cine altul. Și trecur^ă apoi în r^ênd frumos, care la ale sale. Și ac^ăsta s[']a înt^âmplat înaintea ochilor noștri. Drept, c^ă în strădanⁱa lor cea mare, dup^ă ce am v^ădu^t,

c^ă ce vr^ău, li-am ajutat și noi, li-am pus c^âte un paiu orⁱ g^ătej, și v^ă asigur, c^ă de sciau vorbⁱ, ne mulț^ămiau pentru ac^ăsta mai frumos, dec^{ât} mulți omenⁱ.

C^ând plec^ăr^ăm dela furnic^ăre se ne vedem de oi, îmi dⁱce Bunzariul: Nițule, c^{ât} îi trăi nu zg^ând^ări în furnicare, c^ă atuncⁱ pl^ou^ă. Cu mult^ă trud^ă își fac bietele furnicⁱ curțⁱle și palatele lor, apoi omul s^ă le strice!

Bunzariul îmi mai făc^u cunoscut^ă urm^ăt^orea istori^ă, ce o au^dise și el dela nisce p^ăc^urarⁱ din m^ărginenime.

Dice, c^ă un om dela ei avea un loc cu m^ălaiu sub pădure. C^ând începeau a fi cucuruzele în lapte începeau și gadinile a-i strica tot din ce în ce mai tare, până în urmă fu nevoit omul se m^ărg^ă s^ă-și apere m^ălaiul, dac^ă vrea se m^ăn^ănce la ărna m^ăm^ălig^ă din el. Și s[']a dus omul, și a str^ăjuⁱt o dⁱ și d^ou^ă și mai multe dⁱle de-ar^êndul. Mai alunga din c^ând în c^ând c^âte un mistreț din cel m^ălaiu, mai pușca c^âte dup^ă o scr^of^ă de pădure cu purcei.

Intr[']o dⁱ numai v^ădu^t omul, c^ă se apropi^ă de coliba lui un urs mare gem^ând, cu br^âncile dinainte ridicate și ling^âdu-șⁱ o lab^ă. Omul se sp^ăim^ênt^ă, dar nu av^u vreme se m^ărg^ă dup^ă pușc^ă și Marcu era l^ângă el tot gem^ând și ling^âdu-șⁱ laba.

Ce era s^ă fac^ă bietul om? Sta înm^ărmurit l^ângă urs, aș^{te}p^ând c^ă acela în tot minutul se-l înhaț^ă. Dar se înșel^ă, c^ă ursul nu se ac^ăț^ă de el, ci tot g^ămea și-i întindea laba. În cele din urmă își g^ândesce omul: bietul urs va fi r^ănit la lab^ă, ăr se v^ăd, ce-a da D-șeu aceea a fi, de m[']a m^ănc^ă, tot cu-o m^orte-s dator. G^ândindu-șⁱ aș^ă, apuc^ă br^ânc^ă ursului și se uit^ă cu băgare de s^ămă la ea. Adec^ă în talp^ă v^ădu^t o ran^ă s^ânger^ând și în mijlocul ranei o țandur^ă. Se vede c^ă era împ^uns r^ău bietul urs. Acuma-șⁱ lu^ă omul inima'n dințⁱ și scoț^ând cuțⁱtu^l din curea, trase țandura din talpa ursului. Url^ă de durere, dar cum o simțⁱ sc^osă, se liniștⁱ și merse de unde a venit ling^âdu-șⁱ rana.

Mult^ă vreme s[']a tot g^ândit omul la urs, cum de nu l[']a m^ăncat. În cele din urmă se g^ândea tot mai rar și mai rar la el până într[']un târduⁱ era mai se uite de tot înt^âmplarea cu ursul, i se p^ărea numai vis. Dar într[']o dⁱ des de dimin^ăț^ă, cine se apropi^ă de coliba lui g^ăf^ăind c^ă un biv^ol? Era ursul, de abea venea, aduc^ând o cr^êngă mare de m^ăș, înc^ărcat^ă cu mere marⁱ și frum^ose, și cum ajunse o r^êqⁱm^ă de colib^ă și se duse de unde a venit. Aduse cinste binef^ăc^ătorului s^ău doftor.

Omul pl^ânse de bucuri^ă, c^ând v^ădu^t at^âta recunoscⁱnt^ă dela un dobitoc necuv^înt^ător și-șⁱ dⁱce: De ce nu l^ăși D^omn^e, ca baremⁱ ca ursul ăsta se fi^ă toți omenⁱ?

Trecur^ă vre-o d^ece anⁱ, de c^ând p^ăr^ăsii b^âta și traista de cioban și m^ă trudiam cu cartea. C^ând ne propuneau dasc^ălii cei marⁱ despre durarea podului peste Dun^ăre prin omenⁱ lui Traian totdeuna-mⁱ veniau aminte punțⁱle furnicilor dela butanⁱ; ăr c^ând dasc^ălii ne povest^ău despre emigrarea gințⁱlor, c^ând ne spunea cum Huniⁱ veniau golⁱ și fl^ăm^ăndi, ăr str^ămoșii noștri îi îmbr^ăcau și îm^ăbucureau, ăr ei în semn de mulț^ămit^ă, croiau Aprobate și Compilete asupra str^ămoșilor noștri, atuncⁱ îmi dⁱceam f^ără voi^ă: mai om e ursul din povestea Bunzariului, dec^{ât} omenⁱ din istoria dasc^ălului.

Ioan Pop Reteganul.

La E

*Dusum'am în dep^ărtare,
Ca s^ă uit amorul teu;
Preste munți și preste mare
Inz^ădar e mersul meu!*

*C^ăci viața f^ără tine
Este numai un suspin
De pre malurⁱ pr^ăregrine,
Dragă ăr la tine vin.*

Teodor Oltean.

† IMPĂRĂTESA-REGINĂ ELISABETA.

Când am înființat »Revista Ilustrată« ni-am propus a da cât numai ni-a sta-n putință — portretele binevoitorilor și bine-făcătorilor nămului nostru, ori cine ar fi aceia, dinpreună cu schițele biografiei lor. Lucru natural că dintre aceștia nu putea lipsi nici Maiestățile Lor Francisc Iosif I, Augustul nostru împărat și rege, dimpreună cu Augusta-I consortă Elisabeta. Că știut lucru este, că sub domnirea M. S. au venit și asupra nămului nostru multe bunătăți: ștergerea sclăviei seculare, înființarea metropoliei gr. ort. din Sibiiu, reînființarea metropoliei de Alba-Iulia-Făgăraș, înființarea dieceselor de Lugos și Gherla, înființarea gimnasiilor noastre din Năsăud și Brad, înființarea Asociațiunei pentru literatura română și cultura poporului român, desvoltarea diaristiceii noastre, desvoltarea noastră economică prin înființarea de bance în mijlocul poporului nostru ș. a. Asceptam numai să se împlinescă timpul când se-și serbeze iubileul de 50 ani a înțeleptei domniri și cu aceea ocasiune se dăm portretele și schițele biografice ale Augustilor nostri Suverani. Dar nu ni-a fost dat se putem ascepta până în Decembre, că la 10 Septembrie a. c. st. n. o întâmplare neașteptată a nimicit toate planurile de jubilar, o întâmplare neasceptată și la început necredută a prefăcut timpul jubilării în timp de doliu pentru întreaga noastră monarhiă, dar cudeosebire pentru Maestatea Sa bunul nostru Monarch.

În 10 Septembrie adevărat s'a sâvârșit în Geneva crima cea mai ticăloasă din sfârșitul acestui veac. Blânda și buna împărătesa-regină Elisabeta a Austro-Ungariei, a fost ucisă de un anarchist, pre cum amintirăm în suplimentul dat la broșura a IX-a a acestei Reviste.

Din datele relative la biografia înaltei defuncte, însemnăm următoarele:

Impărătesa-regină Elisabeta (Amalia Eugenia) s'a născut în 24 Decembre 1837 în Possenhofen, Bavaria. A fost a două fiică a principelui bavarez Maximilian. La 18 August 1853 s'a logodit cu împăratul Francisc Iosif, ér la 24 Aprilie 1854 s'a cununat. În 1867 s'a încoronat în Budapesta.

Din fericita căsătorie a avut patru copii: Sofia, care a murit în 29 Maiu 1857; Gizela născută în 12 Iuliu 1856 și măritată după principele Leopold de Bavaria; Rudolf, fostul moștenitor al tronului născut în 21 August 1858, mort la 30 Ianuarie 1889; Maria Valeria, născută în 22 1868 Aprilie în Buda și măritată în 31 Iulie 1890 după archiducele Francisc Salvador.

Dela mórtea fiului său Rudolf a pătitit împărătesa-regină Elisabeta de o bôlă de nervi foarte grea, pentru a cărei alinare a călătorit mult și a căutat băile cele mai vestite din lume. Din cauza acestei bôle în timpul din urmă, cam de 10 ani încôce, s'a lipsit și de participarea la sêrbările de curte.

Fiind odată la băile din Mehadia unde vedu poporul român și-a cumpărat o gramatică românescă și a prins se ne studieze limba, după ce scia multe limbi foarte bine.

Dar la 10 Septembrie a. c. i s'au curmat toate călătoriile și toate studiile. Că făcându-și în vara acesta cura la Nauheim, se duse și la Geneva, de unde în aceea di fatală voia să se întorcă cu vaporul. Eșind din otelul »Beau-Rivage« pe la orele 12 și 40 min. diua spre a merge la vapor, un miserabil a năvălit asupra-i și i-a dat o lovitură-n piept, apoi a tulit'o la fugă. Lucrul acest criminal s'a întâmplat cu o așa repejune, cât mai nimenea n'a băgat de sémă că el s'a isbit de împărătesa, ér unelta ucigătoare — o pilă — n'a vedut'o chiar nimenea. Nici însăș M. S. nu scia ce i s'a întâmplat, credea că a voit se-i fure orologiul.

Dar deodată deveni palidă, începă a șovăi și cădă. Cei din apropiare o ridicară și o duseră la vapor. Acolo-și pierdă conștiința. Tăindu-i căpitanul vaporului corsetul — descoperiră rana.

Dar sânge n'a curs. Vedând cei din apropiare că ori ce încercare de a o redescepta e zădărnică, o duseră ér la otel, unde muri preste câteva minute, că era împunsă chiar în inimă.

Vestea acesta tristă și îngrozitoare străbătă ca fulgerul în totă monarhiă și a două di scia deja totă Europa de ea. Bunul nostru Monarch când audi, di se celor din giurul seu: »Acesta e ceasul cel mai dureros din viața mea. Acum totul s'a sfârșit: Ér mai târziu se fi diș: »Nu este dar nici o durere în lume, de care eu se fiu cruțat«.

E de neînțeles cum un om pôte se atace o femeie, care în totă viața s'a n'a făcut nimărui nici un rău decât numai bine«. Apoi îl podidiră lacrimile.

Vestea acestui omor înfiorător a umplut de durere și indignațiune pe totă lumea bună și în deosebire pe poporele monarhiei noastre, căci scumpa suverană era o ființă plină de iubire și bunătate, ori când gata de a alina suferințele celor nenorociți.

Nimenea nu putea bănuî măcar, că s'ar afla o hienă îmbrăcată în tip de om, care se ucidă pe așa o femeie, care nu făcea nimărui nici un rău, care cu sufletul frânt și cu trupul zdruncinat își trăi anii din urmă, jelindu-și bucuria cea mai mare. Un astfel de individ nu mai e vrednic se pórte numele de om, că este mult mai crud decât animalele cele mai sêlbatice.

De sine se înțelege, că acesta faptă rușinosă și grozavă a desceptat pretotindenea durerea și desprețul cel mai mare. Atât din monarhiă, cât din totă lumea s'au trimis numai decât depeșe de condolință. Viena și Budapeșta și toate orașele și chiar satele monarhiei au îmbrăcat doliu, de pe case, școle și biserici atârna

Impărătesa-Regină Elisabeta.

flamure cernite, toate diarele apărură încadrate în negru, ér junii țeranî abstară dela jocurile lor obicinuie Dumineca.

Făptuitorul acestei crime a fost prins de doi birjari cari l'au predat poliției. El nu numai că nu arătă ceva părere de reu pentru fapta sa criminală, dar era vesel și cântă. A spus că este anarhist, și că a mers la Geneva ca se ucidă o persoană înaltă. Acum e închis, judecățile âmbilă, dar ôre pôte cineva se-i dicteze o pedepsă atât de aspră, după cum merită fapta lui criminală?

Cadavrul împărătesei-regine Elisabeta a fost transportat din Geneva la Viena, cu trenul, Joi în 15 Septembre, unde sosi la 10 ôre sêra. Êr Sâmbătă în 17 Septembre, la ôrele 4 d. a. fû înmormântarea.

Dela mórtea archiducelui Rudolf n'a mai vădut Viena atâta lume adunată. Sute de mii de ômenî au participat la înmormântare. Pe strade, în apropiere de palatul imperial, se vedeau uniforme din toate armatele Europei.

Tôte curțile Europei au fost reprezentate. În persoană au luat parte împêratul Germaniei, regele Saxoniei, regele României, regele Sêrbiei, principele regent al Bavariei; țarul Rusiei a fost reprezentat prin marele duce Alexis, regele Italiei prin moștenitorul de tron, asemenea a fost reprezentată regina Angliei și președintele republicii franceze. Mai fost'au acolo prințul Bulgariei și o mulțime de prinți și alte persoane înalte.

Cortegiul funebru a pornit dela Burg și a mers la biserica Capușinilor, unde e cripta familiei domnitoare. Împêratul și regele nostru era într'o trăsură cu împêratul Germaniei.

Carul mortuar avea înhamatî 8 cai negri. Cosciugul nu se mai vedea de cununî, pe unde trecea, toate capetele se descoperiră și mulțimea, pătrunsă de durere, sta în tăcere.

Totă lumea plângea cu lacrimi de durere.

Când a fost dus cosciugul în biserică, Maj. Sa nu-și mai putea lua ochii de pe el și-l podidiră lacrimile de plângea neconsolat. Binecuvântarea cosciugului o făcû monseniorul Gruscha, cardinalul episcopesc al Vienei, după care binecuvântare cosciugul fû dus în cripta familiară ce este în acea biserică.

Acolo s'a făcut o nouă binecuvântare, apoi prin ministrul curții a încredințat gardianului capușin cheia sicriului și i-a recomandat se iee sicriul în pază. Gardianul a răspuns că va grijă de scumpa adormită.

Majestatea Sa a plâns în tot decursul ceremoniilor. Înainte de a pleca din criptă Majestatea Sa a îngenunchiat lângă cosciug și a sărutat de repetite ori capacul cel de metal al aceluia, plângând din adâncul inimei. Toți cei de față plângeau împreună. În urmă eșiră toți din criptă.

Pe la ôrele 6 sêra își luă împêratul-rege adio dela Suveranii și principii străini, cari plecară fiecare la ale sale, și dânsul se duse la Schönbrunn.

După înmormântare Majestatea Sa împêratul și regele nostru a adresat un frumos manifest, care sună:

Cătră popóarele mele!

Cea mai grea și cea mai nemilósă cercare m'a ajuns pe mine și Casa mea.

Consórta Mea, decórea tronului Meu, credincioasa mea soție care în cele mai grele ceasuri ale vieții mi-a fost mângăere și sprijin, în care am pierdut mai mult decât a-și putea spune — nu mai este! O întâmplare îngrozitoare a răpit-o dela Mine și popóarele Mele.

O mână ucigașă, unelta acelei patimi nebune care țintește la nimicirea ordinii sociale de adî, și-a ridicat pumnulul contra uneia dintre cele mai nobile femei, și c'o ură órbă și fără scop a strêpuns acea inimă, care ură n'a cunoscut și care numai pentru bine a bătut.

În mijlocul acelei dureri nemărginite, ce m'a ajuns pe Mine și Casa mea, în fața acelei fapte ne mai audite, care a îngrozit lumea întregă, este mai înainte de toate vócea iubitelor mele popóre, care îmi ușurează inima. Când în fața hotărîrii dumnezeesci, care mi-a dat o lovitură atât de grea și necuprinsă, Mă închin cu venerațiune, trebuie să aduc mulțămîtă Provedinței pentru marea comóră, ce mi-a conservat: pentru iubirea și credința milioanelor, ce în óra suferinței Mă încunjură pe mine și Familia mea.

În apropiere și în depărtare, în sus și în jos s'a arătat în mii de forme doliul și durerea pentru fericita în Domnul Împărătesă și Regină. Într'o mișcătoare armonie rêsună de pe toate buzele plângerea pentru pierderea ireparabilă, ca un resunet fidel la ceea ce simt în sufletul Meu.

Precum eu vóiu păstra cu sfințenie până la mórte memoria iubitei mele soții, tot așa grațitudinea și stima popórelor Mele îi vor ridica ei monument durabil, pentru toate timpurile.

Din adâncul inimii Mele mahnite mulțănesc fie-căruia pentru această dovadă mai nouă a simpatiei devotate.

Atunci, când vocile sêrbătorești, ce erau să rêsune în acest an, trebuie se amuțescă, reamintirea de nenumăratele doveđi ale alipirii și sentimentului comun fidel, îmi rămâne ca cel mai prețios dar, ce Mi-l dau popóarele Mele.

Comuniunea durerii constituie o nouă și intimă legătură între tron și patrie. Iubirea nestrămutată a popórelor Mele, mă întărește nu numai în acel sentiment mărit al datoriei, ca se stăruiesc în misiunea, ce-Mi este încredințată, ci Mă întărește totodată și în speranța succesului. Implor pe Atotputernicul, care m'a lovit atât de greu, să-mi dea încă putere de a putea duce la sfêșit aceea, spre ce sunt chemat. Îl rog se binecuvinte popóarele mele și se je lumineze, spre a afla calea iubirii și a înțelegerii, pe care înainte s'înflorească și se devină fericite.

Dat în Schönbrunn, la 16 Septembre 1898.

Francisc Josif m. p.

Noi, dinpreună cu toți fideliî supuși ai bunului nostru monarch, se ne rugăm cu pietate Părintelui celui de sus, se odichnescă sufletul cel blând al reposatei suverane, ér inima cea rănită a bunului nostru monarch se o mângăie și întărească, împlinindu-i rugăciunea, ca *pacea și buna înțelegere între popóarele Sale se se ridice ca cel mai frumos și mai durabil monument și ca cel mai sfânt document al părerei de rău după scumpa decedată.*

Vorbă veche.

*Tot mi-ai spus dragă vecină
Că de-oiu crește mărișor
O se-mi dai, se-mi dai pe Aglaia,
— Dulce ce-ți fû vorba aia! —
Pe Joian și pe Bujor
Și de lapte pe Sâmbaia!*

*Ei ș-acum dragă vecină
Êtă veđi că-s mărișor
Ș-ai se ții la vorba aia
Și de nu-mi dai pe Sâmbaia
Pe Joian și pe Bujor
Dar se-mi dai, se-mi dai pe Aglaia!*

Josif Stanca.

Adunarea din Beiuș a Asociațiunii.

Adunarea generală a Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român, ce s'a ținut anul acesta pentru întâia-ori la Beiuș, în mijlocul fraților noștri din Bihor, a fost una din cele mai frumoase și mai imposante. Sărbările, ce Românii bihoreni le-au arangiat în onoarea și din incidentul acestei adunări, au fost cât se poate de mărețe și înălțătoare de inimă. Poporul nostru din întreg ținutul Bihorului, așa zicând, s'a pus în mișcare, arătându-și bucuria și dragostea sa față de numeroșii și aleșii oșpeți români, cari s'au adunat la Beiuș din toate părțile țerei pentru a da mână cu mână în lupta cea măreță pentru cultura națională a poporului român.

Încă Vineri, în ajunul adunării, comitetul Asociațiunii pășind pe pământul Bihorului, fu întâmpinat în călătoria sa mai întâiu la gara din Oradea-mare, unde-i eșiră înainte un număr mare de Români. Aici dl avocat Zigre bineventă comitetul în numele Românilor bihoreni, ér președintele Asociațiunii, dl Ioan M. Moldovan, vicar capitular în Blășiu și membru al Academiei Române răspunse, mulțămind Bihorenilor pentru dragostea cu care sunt primiți.

La Orade se întruniră din toate părțile multime de oșpeți români, așa că plecând de aci mai departe spre Beiuș, a trebuit să se adaugă încă șese vagoane de tren, căci nu mai încăpeau. Înainte de-a ajunge la Beiuș, comitetului i-s'au făcut încă o primire căldurosă la gara din Sâmbătsag (Szombatsága-Rogoz). Aci se adunase o multime de țărani români sub conducerea d-lui protopop Ioan Pop din Hadad, care bineventă comitetul printr'o vorbire frumoasă. Președintele Asociațiunii le mulțami, arătând, că scopul pentru care luptăm și am luptat întotdeauna, este păstrarea limbei noastre.

Sera trenul sosi la Beiuș. La gara de aici nu te mai puteai mișca, atâta lume românească se adunase. Când trenul sosi în gară mulțimea erupse în strigări de »Să trăescă«, cari făceau se răsună văile Bihorului. După-ce strigătele încetară, luă cuvântul dl protopop gr.-cat. din Beiuș Augustin Antal, care bineventă comitetul și pe oșpeți prin următoarea vorbire:

Bineventarea la gara din Beiuș.

Magnifice domnule president!

Strălucit comitet central!!

Cu devotamentul cel mai curat al venerațiunii am grăbit aici a vă întâmpina cu salutarea cea mai căldurosă, de bine ați venit la noi, voi apostoli dela margini, apostoli adevărați și rivnitori la cultura și lumina poporului nostru românesc; mai mult domnilor! cu focul inimei noastre dorind am dorit a vă îmbrățișa și strînge la piepturile noastre, pe voi, frații noștri cei mai distinși și buni, căci pe terenul cel vast al culturii nemului nostru nu poate se fie între noi deosebire nici de credință, nici de condiție, nici de etate, ci toți ca unul, »viribus unitis«, punând umăr la umăr, avem cea mai sfântă datorință — a înălța prestigiul națiunii noastre preaiubite, a aprinde lumina, a arunca cu prisosință sămânța culturii în agrul cel vast, dar țelinos al poporului nostru.

Dee Dumneșul părinților noștri, ca toate festivitățile, ce se vor aranja pe lângă un program precisat la adunarea generală a preaiubitei și preaprețuitei noastre Asociațiuni, se fie conduse de sentimentele cele mai curate religioase și adevărat naționale și patriotice, și ca se fie acele cât se poate de rodnice, mănose și îmbucurătoare pentru cultura și lumina poporului nostru.

Fie, ca toți oșpeții, cari ne vor ferici cu prezența lor și în deosebi strălucitul comitet central, să se afle la noi bine, vesel, ca acasă între frați, ca apoi cu plăcere, cu cele mai dulci suve-

niri și reminescențe, se ne cuprindă și pe noi, pe Beiușeni, în lăuntrul inimilor sale.

Se trăescă binemeritul, vrednicul președinte al Asociațiunii! Să trăiescă întreg strălucitul comitet central!

După răspunsul dat la această vorbire de președintele Moldovan, fiind ambele cuvântări urmate de vii urări de »se trăescă« oșpeții au fost conduși în oraș și așezați pe la quartire, ce erau dinainte alese și întocmite spre deplina mulțămire a tuturor.

În dimineața următoare, adică Sâmbăta în ziua de Stă-Mărie, (15/27 August), când avea să se deschidă adunarea, stradele Beiușului mișunau de lume, ce se adunase cu miile, mai ales țărani de prin toate părțile Bihorului. Președintele și membrii comitetului însoțiți de lume multă, luară parte mai întâiu la serviciul divin atât în biserica gr.-or., cât și în cea gr.-cat., fiind în amândouă bisericiile oficiat serviciul divin cu mare ceremonie. După eșirea din biserică, lumea se adună într'un mare pavilion, construit anume spre acest scop, unde la 11 ore președintele I. M. Moldovan, deschise adunarea prin următorul discurs:

Discursul de deschidere al președintelui.

„Onorată adunare generală!“

Inima noastră saltă de bucurie, pentru-că acesta convenire anuală a societății noastre o putem sërba între munții Bihorului celui cu nume și strălucire vechie, — în focularul, carele de multe decii de ani răspândește lumina și cultura în sinul poporului român. După descensiunea spre ținutul, unde primii descălecători, întemeiatorii nemului românesc au pus mai întâiu piciorul pe pământul patriei noastre, binecuvântat cu multe frumșetți și daruri, vedem acum locul adunării noastre generale mutat întraltă regiune éráși apusenă și situat la marginea teritorului locuit de Români. Așa spre bucuria noastră a tuturor, se adună și întregesc ochiurile acelei catene, care în mod vădut și arătat are se împreune odinioară totă suflarea română din regiunile Ungariei. Falnicul Bihor este, care ne cuprinde cu brațe deschise și ne împarte cu abundanțe salutări frățesci. Fiă și el salutat din partea noastră cu totă căldura și iubirea inimei noastre românesce!

Onorată adunare generală! Puține și rare sunt ocaziunile, întru cari Românii devotați binelui comun al nemului lor se pot consulta asupra unor întrebări de interes vital pentru noi. La ocaziuni de acestea se reînprospăta în memoria noastră și se desvleșce icóna tristă a trecutului plin de vijelie. Timpuri grele au fost acelea și în mod nemilos au rărit șirurile străbunilor noștri, ba de multe ori valorile înălțându-se cu furie, au încercat a șterge până și amintirea poporului român. Dar caracterul tare și vênjos al lui totdeauna s'a arătat învingător. Lupte bărbătesce, retrageri istețe, l'au scăpat de furtună, ér după alinarea acestora, éráși s'a ridicat ca holda culcată de vânt, éráși s'a vindecat ca surceii tineri ai viței sdrobiți de ghiată.

Étă de unde provine încrederea cea mare a poporului nostru în vitalitatea sa, încredere, care une-ori a putut produce rezultate bune. Fără acum, după ce relațiunile vieții de tot s'au schimbat, poate fi aducătoare de perire. Părinții noștri de câte ori printre vijeliilor au putut se-și procure ore-care liniște, s'au recules, și-au adunat puterile, și au lucrat pentru conservarea națiunii; ér când au priceput, că factorii ce încurg asupra vieții poporului român s'au schimbat, și ei au vădut de alte mijloce de apărare. Când lumina și cultura a început a se răspândi prin regiunile noastre, îi vedem și pe ei întărindu-se cu armele culturii și onorând puterea acestor arme. La început îi vedem alergând la sorginți de cultură străină, ér mai târziu și ei întemeiază pentru sine foculare de acestea. Chiar în locul acesta, unde suntem adunați spre a ne împărți salutări

frătești și a împlini agende culturale de prima ordine, bărbați a căror amintire se va face în veci cu laudă, au ridicat institute culturale, cari de multe decii de ani au răspândit lumină binefăcătoare în sinul poporului românesc, deșteptă simțul național și-l întăresc.

Er ca se avem o legătură comună între noi, — ca se împreune deosebitele centre de cultură mai mici și mai mari, mult depărtate unul de altul, — ca se lege toate palpațiunile de felul acesta ale inimei românești, au întemeiat societatea comună pentru toți Români din Ungaria, a cărei adunare anuală o serbăm acum.

Onorată adunare generală! Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român, după mintea întemeietorilor săi este menită a produce unitate întru mișcările noastre culturale; a face, ca toți Români, ori unde ar locui ei prin întinsele regiuni răsăritene ale Ungariei, să pricépă și cunoscă lipsa neapărată de a răspândi și generalisa cultura română în sinul poporului român, a face ca toți Români fără de nici o contare la deosebirile, ce relațiunile vieții produc între straturile societății — nu numai se cunoscă, dar chiar se și simtă această lipsă și punând cu toții umăr la umăr, cu dragoste frătească să lucreze fie-care după cele mai bune puteri ale sale spre înaintarea culturei noastre.

De aceea au dispus ei, ca adunările generale să se țină în locuri deosebite, acuși într'un colț din creeri Carpaților răsăriteni ai Ungariei și a undulațiunilor interne și externe ale lor, acuși într'altul, ca așa dulcea noastră limbă română, acest criteriu distinctiv al nostru, să se desvôle uniform, și prin mijlocirea ei cultura poporului român se crească și înflorască.

Increderea aceea fatalistică în puterea de viață a naturei noastre, acum după ce simțul național la toate popoarele s'a deșteptat și înflăcărat, după ce el a prins a opera cu atâta vigore în toate direcțiunile, ar putea deveni fatală pentru noi, mai ales decât considerăm, că drumurile ferate și electricitatea pătrund și unghetele cele mai retrase, și încrederei acelei mortărețe, de care poporul nostru era cuprins odinioară, nu mai lasă adăpost liniștit.

Frați Bihoreni! ați primit Asociațiunea cu atâta căldură și iubire frătească. Dovadă vie, că sunteți pătrunși de scopul măreț care-l urmăresce ea. Fie, ca și straturile cele mai adânci și mai retrase din jurul acesta și celelalte ținuturi ale Ungariei locuite de Români, se ajungă la deplina cunoșcare a acestui scop și cu dragă inimă se lucreze pentru realizarea lui. Așa puterile noastre se vor întări și înrădăcina atât de adânc, încât nimeni nu va fi în stare a-le smulge. Dispunând de așa mijloc, Asociațiunea noastră va putea lucra cu fruct spre conservarea și înflorirea limbei și literaturii române, și prin mijlocirea lor va putea răspândi în cercuri tot mai largi cultura, care în zilele noastre înalță atât de mult pe cei ce o îmbrățișază cu devotament și nimicesce pe cei ce o ignorază.

Cu acesta declar adunarea generală a Asociațiunei pentru literatura română și cultura poporului român de deschisă.

La vorbirea președintelui, urmată de vii și furtunose aclamări din partea publicului, a răspuns, în numele Românilor bihoreni, dl Iosif Vulcan, redactorul »Familiei« din Oradea-mare:

Răspunsul dlui Vulcan.

„Ilustre d-le președinte!
Onorată adunare generală!

Sub impresiunea unei adânci emoțiuni, incapabil de a-mi stăpâni bătăile repezi ale inimei, cu sfială viu se iau cuvântul în momentul acesta.

Căci este sfânt stégul, care ne-a întrunit aici, stégul culturei naționale, și este de o înaltă însemnătate pentru noi toți Români orașul acesta, prin aședemintele sale românești de cultură!

Și totuși marea onoare ce mi-s'a făcut de confrății noștri Beiușeni, invitându-mă se salut Asociațiunea aici în numele Românilor din țera Bihorului: pare-că dă avânt curajului meu.

Bucuria, fericirea, ce vîd reflectându-se pe toate fețele; această strălucită adunare de fruntași și popor, o cunună a cărei podobe sunt femeile: ne prezintă tabloul unei serbători mari, de care n'au mai vădut acești munți ai bătrânului Bihor.

În mijlocul acestor mărețe serbări, inima ni se umple de mândrie căci vedem manifestându-se puterea de viață a elementului românesc.

Prin urgia vîcurilor, deși de multe ori împedecat în progresul său, Românul a dat mereu înainte și ține și astăzi sus și tare seminția latinătăii acolo, unde a aședat pe strămoși marele împărat Traian.

În timpurile cele mai grele, totdeauna a avut o stea conducătoare și stéua această a fost iubirea limbei sale. A îndurat lipsuri, a suferit persecuțiuni, a preferit se mōră, dîr nici odată, nici în fața morții, n'a renunțat la limba sa.

Limba această e moștenirea noastră cea mai sfântă. E veche căci am adus-o din Roma; e dulce și frumoasă, căci e fiica gînteii latine, și ni-e scumpă, căci e limba maicei noastre.

O iubim, căci ea este mândria noastră; ne închinăm frumseților ei încâtătoare și o adorăm cu evlavie, ca pe o dumnezeirei.

Păstrarea și cultura ei este scopul vieții noastre. Fără acest scop, nu mai avem titlu de existență. Fără acest scop nu mai putem trăi.

Limba și cultura ei ne sunt credeul. Limba și cultura ei ne sunt viața. Pentru aceste jertfim tot, pe ele nu le jertfim pentru câte comori sunt în lume.

Pedecile nu ne descuragéză, stavilele ce ni-se pun nu ne înspăimântă; ba ele ne îndemnă și mai mult se ne mai strîngem rîndurile, să ne adunăm puterile, să ne întărim pentru munca mare și salvătoare.

Din munca această își cere partea sa și Bihorul nostru, îngrijindu-se a-și da cea mai bună parte a sufletului și bucurându-se din inimă, că pōte și el se-și facă datoria.

Intrat în arena culturei naționale, Bihorul salută dar, prin graiul meu, cu respect și devotament Asociațiunea pentru literatura și cultura poporului român, întrunită aici în adunare generală în Beiuș, urîndu-i din tot sufletul progres întru realizarea scopurilor sale.

După încetarea însuflețitelor urări de »se trăiescă«, ce au urmat după acest discurs, s'a trecut la discutarea obiectelor dela ordinea zilei. Anume, s'au ales diferitele comisii: pentru examinarea raportului comitetului, pentru examinarea socotelilor, pentru încassarea taxelor etc. S'au făcut cunoscute propunerile ce au fost înaintate la comitetul central. Între acestea era una din partea despărțemîntului I (Brașov) de-a se da din venitele Asociațiunei un ajutor mai simțit acelor despărțeminte, cari fac trébă mai bună, lucrînd pentru cultura poporului. Altă propunere se făcuse din partea dlui vicar al Selagiului Alimpiu Barboloviciu, de-a nu se mai ținea în viitor adunările generale ale Asociațiunei în ziua de Stă Măria, ci în alte zile, ca preoții se nu fiă împedecați de a lua parte. S'a făcut cunoscut tot odată adunării, că dl Ion Pop-Reteganul și preotul Baci din Șoimuș au oferit Asociațiunei 20 fl. pentru a se pune basă unui fond în memoria fericitului poet Andreiu Murășianu. Din interesele acestui fond să se dea în 16 Novembre a fie-cărui an — ziua morții lui A. Murășianu — câte un premiu pentru cea mai bună poesiă românească, etc. Toate acestea sau predat comisiunilor alese pentru studiere.

S'au cetit, între altele, mai multe telegrame de salutare ce sosiră la adresa adunării din diferite părți ale țerei. Între acestea se afla și o căldurosă telegramă din partea Escelenței Sale Metropolitului din Sibiu Miron Romanul, care a fost primită cu deosebită bucurie din partea publicului.

Sedința întâiu s'a închis după orele 12. Între țeranii, cari în număr mare luară parte la adunare, s'au împărțit din partea comitetului Asociațiunei mai multe cărți gratuit, făcîndu-le mare bucurie.

La două ore d. a. a urmat banchetul la care au luat parte vre-o 300 persoane și s'au ținut numeroase toaste frumoase. Pavilionul, unde s'a ținut banchetul, era încungiurat de țărani, cari atât aici, cât și pe stradă își arătau însuflețirea prin dese strigăte de »se trăiescă« la adresa oșpeților.

Séra a urmat un minunat concert și producțiune teatrală, care a făcut onoare fraților noștri bihoreni.

*

În ziua a doua a adunării, adică Duminecă în 16 (28) August, sosiră la Beiuș încă și mai mulți țărani, ca în ziua întâi.

După eșirea din biserică, s'a început ședința a doua. În care ținta discuțiilor se întorcea mai ales în jurul dorinței, ca Asociațiunea se caute a-și întinde lucrările sale în mijlocul poporului.

Comisia pentru înscrierea de membri a făcut cunoscut, că s'au încassat ca taxe pentru Asociațiune peste 1300 fl. și că s'au înscris ca membrii fondatori cu taxe de câte 200 fl. duii: George Lazar avocat în Vinga; Teodor Vancea notar în B.-Lazur; Paul Pap avocat în Beiuș; Dumitru Negrean comerciant în Beiuș și Nicolae Cristea episcop în Beiuș. Dl Dr. Coriolan Pap avocat în Orade, s'a făcut membru pe viță cu 100.

Propunerile în cea mai mare parte s'au predat comitetului pentru a hotări asupra lor. În legătură cu propunerea Brașovenilor în a căreia discuțiune amănunțită nu s'a intrat, s'a hotărât a a se adauge în regulamentul pentru afacerile interne ale despărțimintelor un punct, după care despărțimintelor li s'a dat drep-

tul de-a arangia petreceri seu alte producțiuni al căror venit va rămânea în favorul lor.

S'a ales comitetul pentru un nou period de trei ani astfel: I. M. Moldovan, președinte; Dr. Il. Pușcariu, v.-președinte; Dr. C. Diaconovich, secretar I; membri ordinari în comitet: Partenie Cosma, I. Papiu, Z. Boiu, L. Simonescu, Dr. R. Roșca, N. Ivan, protop., I. Rusu, Ios. St. Șuluțiu, I. Crețu, On. Tilea, Dr. Diaconovich, Nic. Togan. Membri suplenți: Popovici, Dima, majorul Maxim, Dr. Beu, Oct. Rusu, și E. Dăian.

În fine s'au citit éraš mulțime de telegrame de salutare din toate părțile locuite de Români. Între acestea era și o telegramă din partea P. S. Sale părintelui episcop Ioan Mețianu dela Arad și alta din partea P. S. Sale părintelui episcop Dr. Radu dela Lugos.

Sfârșinduse adunarea, a urmat séra un bal frumos și bine cercetat, la care s'a jucat și »Călușerul« de 17 tineri îmbrăcați în costum național.

Așa au decurs pe scurt serbările dela Beiuș. Au fost serbări adevărat romănesci, ca și cari n'au mai vădut Români din Bihor nici-odată în părțile acelea. Mulțamiți au rămas Beiușenii de numărul mare și ales al oșpeților lor, dar mulțamiți au rămas și oșpeții de primirea căldurată, ce li-s'a făcut, și de dragostea romănescă, ce li-s'a arătat. Se vede, că sângele apă nu se face nici odată. Deși în împrejurări atât de grele, focul iubirii de nēm nu s'a stins în Români bihoreni și avem nădejde, că el va arde de aci înainte cu flacări și mai puternice decât până acum.

In natură.

*În ostrovii cu blăți întinse
Resun'a broștelor cântări
Pe înserate;
Er trestia în vânt se sbate
Cu freamăt lin de murmurări*

*Făclia nopții se ridică
Privind natura amical,
Cu ochi de rază,
Și lumea 'ntrégă dormiteză
Cu 'ncetul la al păcii mal.*

Alvescu.

Ursitórele pădurei fermeoate.

Spun, mare, că odată un tiner întârzie noptea pe drum și voind se mai scurteze drumul dete prin pădure; acel tiner se chiamă Ohis-Dan. Abia ajuns pe la mijlocul stușelor, când d'odată se iscă un vânt, da un vânt scii cōlea cum bate pe la boboteză. Merse mult și în toate părțile, vedea însă, că drumul nu mai sporia. N'avea nici un semn după care să se ia, fiind-că stușurile erau așa de întinse în cât putea merge ceasuri întregi și nu-i mai da de căpătâi. Noptea era negră, cerul era învăcsit de nori.

Ostenit de atata umblăt, ședă se se mai odichnescă nițel. Și cum sta el acolo dus pe gânduri, d'odată i se arată trei femei pe care nici nu le vădusă de unde eșiră. Câteși treile venia cătră dēnsul, una era îmbrăcată în roșu, alta în albastru, ér alta în galben. Sosind mai aprópe de Ohis-Dan, pe când cele două dintâi, își căta de trebă, cea de a treia, dând pricină de vorbă tinerului, alergă cătră dēnsul și-i dīse: Ce cauți tu în acéstă pădure pe acest timp? . . . Ce vrei? . . . Și pe cine? . . .

Femeie a lui D-șeu, pe nimene nu caut ci am rătăcit prin acéstă pădure și nu mai pot eși; arată-mi tu calea pe unde pot eși. Femea îmbrăcată în galben apucă pe Ohis-Dan de mână și plecă într'o gōnă cu el. Ah! nu mai pot fugi, dīse băiatul, mai stai se ne odichnim. Nu putem, dīse femea, drumul este încă lung.

Băiatul auđin daceste cuvinte dīse: Femeie, cine ești tu? Eu, dīse femeia, sunt ursita ucigașilor. — Fug! fug! nu vreau se merg cu tine, fug!

Femeia dispărū. Nu trecū mult și cele două femei îi se arată.

Ce ședă aici? nu te-a scos din pădure? Nu, dīse băiatul Ohis-Dan. — Alege atunci una dintre noi se-ți arete calea. Tinerul se uită la amândouă și alésă pe cea în albastru.

După ce merse ei cale lungă băiatul dīse: Ah! ce ostenit sunt, mai stai se ne odichnim. Femeia îi dīse: tinere, drumul este lung nu putem a ne odichni.

Da tu cine ești, o întrebă băiatul.

Eu? eu sunt ursita care încurăgiez pe ucigași se omóre. — Fug! fug! nu vreu se mai merg cu tine, fug!

Femeia peri.

Tu trecū mult și veni și femeia cea îmbrăcată în roșu, apropiinduse de Ohis-Dan îi dīse: Adă mâna tinere și mergi cu mine, că D-șeu nu lasă pe cel rătăcit.

Ohis-dan îi întinse mâna, femeia o apucă și merse apostolesce. Ajungēnd la marginea pădurei dīse băiatului: tinere se ști de ađi înainte ca pădurea asta se chiamă a ursitóreilor.

Dar cine ești tu, o întrebă băiatul. — Eu sunt ursitóreia bine-lui, și dīcēnd aste vorbe d'odată peri. Ohis-Dan suspinēnd, plin de spaimă ingenunchiă la pământ înălțēnd mâinile cătră cer pentru a mulțami lui D-șeu pentru buna călăuză, apoi se sculă și plecă.

România, Tēcuciu.

Cul. de J. Negrescu.

Credință și pietate.

*Adâncă 'Ți-e setința din cartea nemuririi
In care, Dómnne, scris-ai solemn că Tu voesci
In veci se nu bea omul din cupa fericirii,
Decât legat prin taine cu sferele ceresci.*

*Iar aripă sburătoare spre crugurile 'nalte,
Spre mândra lui obârșă, i-ai dat p'acest pământ
Credința, Pietatea, printr'ênsele se salte
Spre plaiul fericirii, sburând peste mormânt.*

Joan C. Negrescu.

Musicantul cel sêrac și colegul lui.

(Traducere din limba germână).

O faptă rea se povestesc pe tot locul, dar de faptele cele bune nu se prea face multă vorbă. De aceea nu pot tăcea, când vîd orî aud ici cîlea cîte de o faptă bună, și chiar acum voi a vî povesti una, care nu-i de tot vechiă.

Intr'o frumósă ȓi de vîră era în Praterul Vienei o mare sêrbătoare populară. Toți grăbiau într'acolo, tineri și bătrîni, avuți și sêraci, spre a se desfăta, și veneau și unii strêini, cari participau la bucuria poporală. Unde sunt ómenî voioși, acolo póte spera ceva și acela, care e avisat la misericordia semenilor sei mai fericiti. Așa erau și aci o mulțime de cerșitori, cari cercară a-și câștiga cîte un ban cîntînd în deosebite instrumente musicale.

În Viena trăia p'atunci un invalid, care nu se ajungea cu mica lui pensiuine. A cerși nu voia. Luă decî o violină, la care — ca Bohem — se pricepea încă din casa părintescă. El ȓicea sub un arbore mare din prater, și pe pudelul seu și-l dresase de sta înaintea lui ȓinîndu-i pălăria cea vechiă în dinți și adunînd în ea banii, ce se îndura cineva se-i arunce. Aȓi încă sta el aci și ȓicea în violină și cîțelul îi ținea pălăria, dar ómenii treceau p'aci-n colo și pălăria rêmănea gólă. De ar fi privit aceștia numai odată pe musicant, de sigur li s'ar fi făcut milă de el. Un pîr rar, cîrunt, îi acoperea numai o lécă scăfărlia; un scurtuc vechiu milităresc îi era tótă îmbrăcăminte. Luase invalidul acesta parte în multe resbele, și mai din fiecare se treȓi cu cîte un petec de suvenir, de pierderea căroră nu trebuia sê se îngrijescă. Arcul îl ținea numai cu trei degete dela mîna dréptă. Un glonț îi luase pe cele două, chiar atunci, când o ghiulea-i sbură piciorul. Și totuși aȓi nu priveau spre el ómenii cei veseli, și el își cumpêrase strunele dela violină pe ultimii cruceri și ȓicea din tóte puterile lui marșurile și cîntecele îndatinate. Trist privea bătrînul la masa undulătoare, la fețele vesele, la splendidele lor haine. La rîsul lor intra sâgeți în inima lui, — în astă sêră va trebui se zacă flămînd pe așternutul lui de pae în căsuța de sub coperiș. Cățelul lui era într'adevîr mai fericit de cît el; el póte o fi aflat vr'un os pe cale de și-a potolit fómnea.

Era deja târȓiu după amiaȓădî. Sperarea invalidului musicant era aprópe de apunere ca și sórele; cîci se reîntorceau care pe la casele lor. Când mîna cea obosită nu mai putu mișcă arcușul și nu-și mai putea mișca nici piciorul, se aședă pe o pîtră, își rēȓima fruntea în palmă, și pămîntul beu cîteva lacrămi tainice fără a ȓice ceva.

Dar un domn îmbrăcat pompos, care stătuse în apropiare rēȓimat de trupina unui arbore și privise de lung timp pe musicantul invalid și vēȓduse totul, fără ca acela se-l fi zărit, vēȓu cum acela se aședă pe pîtră desperat și cum își șterge lacrămile cu mîna cea uscată, ca lumea se nu i le vaȓă. Domnului acestuia i se păru că lacrămile invalidului cad pe inima lui

ca picuri fierbinți clocotitori, și se apropie de el și dîndu-i un galbin de aur îi ȓise: »Imprumută-mî mie violina o lécă!« Invalidul privi plin de mulțămire pe domnul, care âmbra cu violina ca și cu limba nemțască de neîndemânatic. Numai decăt îi gâci cugetul și-i întinse violina. Aceea nu era chiar rea, dar în mîna musicantului comun scărȓăia de se-ȓi astupî urechile. Domnul o stimulă pînă da tonuri curate ca un clopoțel și aședîndu-se aprópe de invalid îi ȓise: »Colegă, dumniata adună banii, că eu voi cînta« Apoi începû domnul a cînta pe violină, cît bătrînul invalid o privi mirat și nu credea că-i violina lui; cîci vibra pînă în sufletul auditorilor tonurile scóse cu multă măestrie de ghibaciu violinist. Aci cugetai că audî glas îngeresc iubilând, aci éráși ca tonul plîngător al copiilor miseriei, și inima ascultătorilor atât fû de mișcată, cît li se umeȓiră ochii de lacrămi.

Și se opriau cetele de ómenî și priveau uimiți spre domnul cel elegant, și ascultau tonurile cele melodióse; fie-care vedea, că domnul cîntă pentru sermanul invalid, dar nimenea nu-l cunoscea. Tot mai mare se făcû cercul ascultătorilor. Se opriă locului chiar și trăsurile cele scumpe ale frunțașilor. Și ce era lucru mai de căpeteniă, fiecare vedea ce intenționeză strêinul artist, și da milă cu mîna plină. Aur și argint prinse a se grămădi în pălăria sêracului, și aramă, care după cum îl lăsa inima și punga. Pudelui mornăia, de mânia orî de îndestulare? Nu mai putea ținea pălăria, așa devenise de grea. »Golesce-o bătrînule«, strigară ómenii, »s'a mai umplea odată!« Bătrînul invalid o golî, și în adevîr îndată trebui se o mai golescă odată în sacul, în care-și purta de comun violina. Strêinul sta cu ochii strălucitori de bucurie și cînta, cît un »bravo!« după altul resună din mulțime. Tótă lumea era entusiasmată. În fine cînta violinistul minunata melodie: »Dómnne ține pe împêratul Franȓ«. Tóte pălăriile și căciulele se ridicară de pe capete, cîci Austriacii iubeau pe împêratul Franȓ din inimă, și el și merita aceea iubire; bucuria poporului era atât de mare, cît mai toți prinseră a cînta acest cîntec după violinist. Și musicantul o cîntă cu cea mai mare însuflețire pînă-n fine; apoi depuse repede violina în brațele fericitului invalid și pînă nu se putea reculege publicul, virtuosul dispărû.

»Cine fû acesta?« întrebă publicul.

Atunci apărû un domn și le spuse: »Il cunosc eu fôrte bine, e distinsul violinist Alexandru Boucher, (cetesce: Bușe) care-și esercită arta în servițiu misericordiei. Se trăiescă!«

»Se trăiescă, se trăiescă, se trăiescă!« erupse poporul.

Și sermanul invalid fluștura pělăria-n aer rugându-se: »Dómnne resplătesce-i, inima cea nobilă!

Și eu cred, că în sêra aceea erau cu doi fericiti mai mulți în Viena. Unul era invalidul, care se ridicase sus peste miserie, și celalalt era Boucher, cîci inima lui dădû un atestat, pen tru care il pot toți invidia.

I. P. R.

Têrg de țeră la Hateg.

Brânca.

(Descântec.)

Nu de mult am cetit în »Familia« din 1891, nr. 47 pag. 555 un tractat despre „Brâncă“ sau „Orban“, în care pe lângă caracterizarea bolii, se spune și un descântec, prin care poporul din unele părți crede, că se va putea vindeca de această boală contagioasă. Cetind acest tractat, mi-am adus aminte, că pe când eram copil mic, am vădut pre mulți oameni, că veniau la tatăl meu, să le scrie lécul contra brânței. De ore ce nu mi-am adus aminte, care-i acel léc, am scris tatălui meu, care mi-a și scris atât lécul cât și caracterizarea bolii. »Brânca-i o boală lipicioasă, carea se face mai mult în față.«

Lécul e simplu. Să scrie pe o hârtie:

In numele lui Isus Christos se sêci:

+ brâncă,	+ brâncă,	+ brâncă,
+ brâncă,	+ brâncă,	+ brâncă,
+ brâncă,	+ brâncă,	+ brâncă,

+ âcnârb,	+ âcnârb,	+ âcnârb,
+ âcnârb,	+ âcnârb,	+ âcnârb,
+ âcnârb,	+ âcnârb,	+ âcnârb,

Freă sfântă Născătoare de D-șeu miluește și tămăduiește pe robul tău N. de brâncă. Amin.

E de însemnat, că numai de trei ori e ertat a scrie »brâncă« în un șir, și numai copilul cel mai mic (miezinul) pôte se scrie, căci altcum n'are léc. Hârtia, pe care se scrie lécul, trebuie pusă pe locul unde e bóla.

Mai e de însemnat, că poporul dela noi crede, că numai descântecul scris cu litere cirile (vechi sau bisericesci) are léc, cel scris cu litere latine nu are.

Octavian din Ludîșor lângă Olt.

Dumneșeu și draoul.

Anecdota poporală.

Dracul supărându-se odată pe oameni, căci pe totă ziua nu făceau de cât să-l jure și să-l blasteme, s'a dus să se plângă la D-șeu. — Ce cauți p'aci, satano! îl întrebă D-șeu zărindu-l cu genunchile plecate și cu mâinile la piept pe pragul raiului. — Am venit se mă plâng Dómne, răspunse dracul umilit și cu glas miorlăit ca de pisică nemâncată de trei zile. — Și de cine ai venit se te plângi? — De oamenii de pe pământ, care nu-mi dau pace nici un minut măcar, fără ca se le fac nimic. — Și ce-ți fac ei? — Apoi nu e di, nu e nópte, nu trece un minut din viața lor fără ca se-i audă într'una: Ucigă-te crucea, drace! Bătu-te-ar D-șeu drace! Ardă-te-ar focul din cer, drace! Fire-ai de ris, drace! Și câte și mai câte alte, cari sunt de nesuferit. Apoi când mă zugrăvesc în tinda bisericeii, mă fac negru ca tăciunele și cu două corne cât două cobilite de mar. — Ce, nu cumva nu ești negru și încornorat? dișe Dumneșeu, rîdend. — Las se fiu, Dómne! dar nu-mi place se rîdă alții de mine. — Cine scie ce drăci vei fi făcut tu oamenilor ca se-i scoti din pepeni și se-i faci se-și răsbune injurându-te și blăstămându-te. — Nu, Dómne, nu le fac nimic, se n'am parte de cornele mele. Dacă nu mă credi, trimite cercetare la fața locului și te vei încredința, că ei numai de răutate mă blăstămă, fără ca eu să le fac cel mai mic lucru. — Dacă e așa, dișe Dumneșeu, ascéptă se mergem împreună, căci voiu se iasă la lumină dreptatea, ori din care parte a fi.

Și Dumneșeu luă chipul unui om și făcu și pe drac tot cu chip de om. Apoi se lăsară amândoi pe pământ.

Era într'o di de Duminecă; lumea se ducea la biserică.

Dracu, fără ca se fie vădut de D-șeu, pusă piedecă unui unchiaș și-l făcu se cadă cu nasul într'o mocirlă. Unchiașul se sculă în sus cu multă anevoință; dar era plin preste tot corpul și cu nasul jupuit. Pe când se curăța de noroi, uncheașul blăstăma cu foc. — Fire-ai cu corne, drace, trăsните-ar sfânta troiță, drace! și alte mai multe. — Îl audă, Dómne, cum mă blastemă, dișe dracul; ce am făcut eu să-mi tragă asemenea injurături și blasteme.

D-șeu tăcea, căci nu văduse pe dracul când pusese piedecă bietului unchiaș. — Să facem o cercare — dișe dracul cătră D-șeu. — Ce fel de cercare. — Veți vaca aceea care pasce pe malul acelei vâlcei? Dă-i brânți se cadă în vâlcea și după ce o va vedea stăpânul ei, s'o scot eu, și se audă că tot pe mine are se mă blasteme, și când voiu scôte vaca de acolo are se-ți mulțămescă ție.

Nu se pôte, satano, tu minți dișe D-șeu. — Cércă Dómne, și te vei încredința.

D-șeu făcu se cadă vaca în vâlcea, care era afundă; stăpânul vădend acesta, începă se blasteme pe dracu spumegend de turbare. Apoi opintindu-se se scotă vaca de acolo, de ce nu putea, cu atât mai mult tot blăstăma pe drac, și-l umplea de injurături. Atunci dracul venind în ajutorul omului fără a fi vădut de el, și împingend de partea cealaltă, făcu pe vacă se iasă afară. Indată ce-și vădă vita scăpată, bietul creștin începă se-și facă cruce laudând pe D-șeu că l'a ajutat de-a scôte-o.

Veți Dómne că nu ți-am mințit, dișe dracu plin de bucurie, tu ai îmbrâncit vaca și pe mine mă blastemă; apoi eu i-am scăpat-o și pe tine te laudă. Ore dreptate e asta? — Tacă satano, dișe D-șeu, că nu se pôte ca se nu fi ciuca tuturor răutăților.

Aideți mai departe.

Ducându-se mai departe, vădură lumea că eșia dela biserică, între acea lume era și o babă bătrână, care abia se târea răzemată pe un toiag.

Dracul cum o vădă trecând pe lângă densusul, se arătă numai ei cu chipul său drăcesc și-și scose limba de un cot roșie ca mama focului strâmbându-se la densa. Biata babă vădendu-l își făcu cruce scuipându-și în sin dișându-i: departă-te de acest loc drace, ardă-te-ar focul Ghenei, drace. — O audă, Dómne! dișe dracul lui D-șeu. Dar într'o clipă D-șeu, care îl vădă se când s'a strâmbat la babă, îi trase o palmă, care îl făcu să se rostogolască urlând și chelălăind până în fundul iadului.

Culésă de I. C. Negrescu.

Cântece populare.

Mândruța mea iubită
Și de mine despărțită
Eu cu jalea ce trăesc
De dorul tău mă topesc
Și când îmi aduc aminte
De-ale noastre dulci cuvinte
Cum trăiam noi cu iubire
Fără léc de despărțire
Când o zi nu ne-am văzut
Förte mult ni s'a părut
Dar acum nu ne vedem
Cum putem de ne răbdăm?
Ce pöte asta se fie
Că tu nu-mi scrii carte mie;
Nici carte tu nu-mi scrii
Nici la mine tu nu vii
Și astăzi până la prânz
De trei ori ochii mi-au plâns.

Ceriu i plin de multe stele
Eu cuprins de mare jale
Plin ăi munți de păduri
Eu plin de multe gânduri.
Eu-s îmbrăcat cătănește
Inima mi se topesce
Și mă-ajunge-un dor și-o jale
După drăguțele mele
După pomii înfloriți
După prietini și iubiți
Când eram la fete drag
M'a jurat nēmțul sub steag
Sub steag roșu de mătăsă
Trei ani se nu vin acasă.
Dar se ști mândruța mea
Că trei ani nu mi vedea
N'oi umbla sara prin ploie
Nici nu mi-i vedea la voi;

Mi-or da pușcă cu oțele
La grumaz mi-or pune stele
Ca trei ani vre se m'ânșele.
Frate frățiorul meu
Mă topesc de dorul teu
Ași veni frate acasă
Ce se fac că nu mă lasă?
Puneți frate mâna-n șele
Și trage una de jale
Și-mă trage una și mie
Să te-aud din cătănie;
Frunză verde lemn frumos
Remăi tată sănătos
Eu mă duc pe drum în jos.

N. Bodnariu,
c. r. gendarm în Xupres (Bosnia).

Poesii populare din Bănat.

Mă dusei pe drum la vale
M'ntălnii cu badea'n cale
Cu clăbașu plin de pene
Eu cerui num'o peniță
Bădița ceru guriță.
Nu pot ca să-ți dau guriță
Că gura mi cātărită
Cu cātariul satului
Pre sama bărbatului
Cu cātare d'ale mici
Pre sēma altor voinici;
Cu cātare d'ale mari
Pre sēma a lor șumari.

Iac'aici m'aș face-o casă
Rămeșeni nu mă lasă
Că ei au fete frumoșe
Și le lasă var' acasă
Se culgă crastaveți
Ele apucă prin buezi
După pui de turculeți.

Pe ulița mândrii mele
Latră cāni latră cățele
Și gândesc că eu m'oi teme.
Tune turbu'n tine căne
Și'n stăpānul ce te ține
Că nu te ține legat
Se'mi trăesc eu traiu'n sat
La muieri fără bărbat
Și la fete care'mi plac.
Din Valeadieni.

Frunză verde cucuruz
Fete ca pre la noi nu-s
La obraz ar fi frumoșe
Dar la țole cam trântoșe.
Din Jebel.

Părechiă tineră de Români din orașul Bistrița la ei acasă.

Dunărică apă lină
Flóre din grădină,
Eu mă duc în țeri străine
Flori de mătăcine
Și n'am pe nime cu milă
Flóre din grădină
Și n'am pe nime cu dor
Flóre de muhor
Nici n'am pe nime cu drag
Florică de fag
Sēmă pună mâna la cap
Florică de mac
Sēmă întrebe de ce zac
Florică de mac
Se 'mă pună mâna pe frunte
Flóre dela munte
Se m'ntrebe multe multe
Flóre dela munte.
Remăni satule pustii
Flóre de gutăi
Remăni satule în cētă
Flori de ismă creță.
Inima mea tot suspină
Flóre de sulcină
Că ea 'n lume i mai străină
Flóre de sulcină
Eu merg cātănă 'n Sibiu
Flóre de gutăi
Merg cātănă la 'mpēratu
Fóie ruptă'n patru.
Dómne bate'l de noroc
Flori de busuioc
Că mi-s viu și mórte'mă rog
Flori de busuioc.

George Cătană,
învățătoriu.

Diverse.

Din incidentul cu mórtea Impărătesei-Regine, în comuna Șoimuș s'a făcut o colectă pentru o missă fundațională, ce va fi de a se celebra la ziua de 10 Septembrie a fiecărui an, în biserica gr. cat. din Șoimuș, întru amintirea regretabilului cas întemplat. Documentul pentru instituirea acestei fundațiuni s'a trimis Prea veneratului Consistoriu episcopesc gr. cat. de Gherla spre aprobare.

† Mitropolitul **Miron Românul** din Sibiiu a repausat Duminică nóptea la 17 l. c. și s'a înmormântat Joi la 20 l. c.

Bibliografie.

În editura Academiei române din Bucuresci au apărut acum de curând următoarele cărți:

1. *Catalogul manuscriptelor românești*, întocmit de I. Bianu bibliotecarul Academiei române.

2. *Etymologicum Magnum Romaniae*, dicționarul limbei istorice și poporane a Românilor, lucrat de neîntrecutul nostru filolog și bărbat erudit B. Petriceicu-Hașdeu. Tom. IV. Introducerea. Acesta introducere, ce se estinde pe 280 pagini, plus apendice de 3 pag., conține istoria lui Negru-Vodă, séu Un seclă și jumătate din începuturile statului Țerei-Românești (1230—1380.) În precuvântare dl autor, ne spune că cu această încetă de a mai preumă cu publicarea marelui Etymologic. Avem dar 3 tomuri întregi și introducerea la tom. IV. Dacă se putea escuta acest op, după cum și-l concepute neajunsul nostru domn Hașdeu, de bună sémă că valoră mai mult de cât jumătate din tot ce avem noi tipărit până adî. Nu se pôte însă. Doctul corp academic a pus capăt acestei lucrări încă în 27—29 Martie 1897 lăsând dlui Hașdeu numai un an de ași urma lucrarea pe spesele academiei, respective a M. S. Regelui Carol I. Atunci (în Martie 1897) On. corp al academiei a decis compunerea altui dicționar al limbei române, care se fie mai scurt și se se gate mai curînd. Din parte-ne credem că unui op de adevărată valóre — cum e bună oră Magnum Etymologicum — nu i se pôte limita timpul, în care se fie gata, nici măsura înainte spaciul — cât va cuprinde. Am voi se scim de este om serios pe lume care se pôtă spune cu certitudine: opul meu acela și acela va cuprinde nesmintit atâtea pagini și va fi gata atunci și atunci, bine înțeles: opul se fie de o adevărată valóre. Multe și de multe ori trebuie se adaugă ori omița un autor până-și vede opul în realitate, după cum și-l avea în imagine.

3. *Cimiliturile Românilor* de Artur Goroveiu.

4. *Materiale pentru Climatologia României* de St. C. Hepites.

5. *Rafinarea petrolului crud în statele unite ale Americii*, de Victor S. Gutzu.

6. *Bucuresci până la 1500* de G. I. Jonescu-Gion.

7. *Sediul bacilelor leprei* de Dr. V. Babeș.

8. *Primul proiect de constituțiune al Moldovei din 1822* de A. D. Xenopol.

9. *Domnia lui Ioan Caragia 1812—1818* de A. V. Ureche.

10. *Pretendenți domnesci în secolul al XVI-lea* de N. Jorgu.

11. *Un poet moldoven din vécul XVIII Mateiu Milo* de I. Tanoviceanu.

12. *Bibliografia românească veche*. Făscioră pag. 1508—1588.

13. *Literatură opozanți* de Ioan Kalinder.

14. *Analele academiei române*. (Seria II. Tom. 1897—1898).

15. *Manuscripte din bibliotecă străine*.

»Revista Orăștiei« dă un premiu abonenților ei sub numele *Foite alese*, conținând poezii, romane, schițe și anecdote, o broșurică de 96 pagini.

În tipografia connaționalului nostru dl A. Todoran din Gherla prind a-mi tipări scrierile mele în broșure de câte 3 côle 8° mare (48 pagini) și învălitoare. Primul volum ce e sub tipar se chiamă „*Novele și schițe*”. Volumul întreg de (10—12 broșure) abonat anticipative costă 3 fl. (8 franci), ér abonat în broșure separate 40 cr. (1 franc) fiecare broșură — spedată franco. Abonamentele sunt a se face numai la autorul Ioan Pop Reteganul în Retteg, Transilvania. — Broșura I e deja tipărită. —

A apărut revista enciclopedică pentru familii »Fóia pentru toți« sub direcția dlui Stăncescu. Abonamentul 7.50 lei pe an. Un număr 15 bani.

„*Schițe din Italia*“ e numele unui op ce a tipărit dl T. Bulc din Beiuș în Tipografia dlui A. Todoran în Gherla.

Găcitură silabică.

— De I. Nițu Pop. —

1

2

3

4

Numerii sunt a se înlocui, cu câte o silabă, dar așa, că silabele: 1 și 2, se ne spună numele unei specii de cântare; 1 și 4, numele unei ocupațiune femeiești: 3 și 2, un ce fôrte plăcut pentru candidații de nunți (nănaș); ér 3 și 4. odorul cel mai scump pentru o mamă iubitoare.

Deslegarea va urma în broșura XI. Intre deslegători se va sorta opșorul: »Pintea vitezul.« Red. »Rev. Ilustr.«

Telefonul redacțiunii.

Porumbița: Una în broșura a XI-a, alta în a XII-a.

Dlul D. D. Poppa, Iași. Mulțămim de cele trimise, care se vor publica negreșit în broșura XI; cele promise vor fi binevenite.

Dlul Meteor. Au sosit. În Noiembrie s'or tipări.

Dlul Ș. Au sosit prea târziu; de sciam așteptam cu plăcere!

O Albă-Iuliană. Mulțămim! În broșura ce urmîză le veți vedea tipărite.

Nițu. Finea nopților de ghiață?

Dlul A. Pp. Ce nu putem folosi, se vî înapoem pe spesele dvăstre?

Dlul Săcășianul. Nu vî supărați dacă nu putem împlini cererea dvăstră; Rev. Ilustr. e mai mult fôie literară și dacă fîră vóie se face vre-o greșelă în vre-o schiță biografică, care greșelă însă nu jignesce pe nimeni, de ce sî se faci vorbe?

G. C. M. »Treie umbre«, »Pentru ce?« nu se pot publica. Traducerea promisă vom vedea-o, apoi ne vom esprima despre ea.

Notele doinei lui Șuluțiu. Ne întrebați că de ce nu le-am publicat? Din 99 de cause, carî se reduc la două vorbe: nu-s bani. Apoi spuneți: »Cred că ați putea se le vindeți, dacă le ați tipări, nu ați rămânea de daună.« Dvăstră așa se vede că nu sunteți păcăliți, de aceea n'ar strica se faceți o probă: Tipăriți-le pe risicul dvăstre apoi ne spuneți cum ați scos banii din ele; noi abonăm 2 esemplare: unul pentru redactorul și altul pentru editorul acestei reviste plus, că vî facem în revistă anunțul gratis. Complimente!

»Hermes« — Nu sî pôte.

Cuprinsul broșurei X. »Un bob de rónă« (poezie) pag. 181. — »Iosif Sterca Șuluțiu de Cărpiniș« (cu ilustrațiune) pag. 182—183. — »Pe cine sî-ți alegi de nevastă« pag. 183—185. — »Sfat« (poezie) pag. 185. — »Dolores« pag. 186—187. — »George Cătănă« (cu il.) pag. 187—188. — »Omnia vana« (poezie) pag. 188. — »Maley și Malone« pag. 189. — »Din copilărie« pag. 189—190. — »La E...« (poezie) pag. 190. — »Impărătesa-Regină Elisabeta« (cu il.) pag. 191—192. — »Vorbă veche« (poezie) pag. 192. — »Adunarea din Beiuș a Asociațiunii« pag. 193—195. — »În natură« (poezie) pag. 195. — »Ursitoarele pădurii fermecate« pag. 195. — »Credință și pietate« (poezie) pag. 196. — »Musicantul cel sîrac și colegul lui« pag. 196. — Ilustrațiunea »Tîrg de țără la Hațeg« pag. 197. — »Brânca« (descântec) pag. 198. — »Dumneșu și dracul« pag. 198. — »Poezii populare« 199. — Diverse, Bibliografie, Găcitură, Telefon pag. 200.